

MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA ZAŠTITE I OČUVANJA KULTURNIH DOBARA ZA 2025. GODINU

Cetinje, jul 2026. godine

I UVOD

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 02.10.2025. godine, na prijedlog Ministarstva kulture i medija, donijela Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2025. godinu (u daljem tekstu: Program) - Zaključak broj 11-010/25-3314/3 od 09.10.2025. godine. Osnov za donošenje Programa je član 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara i Program rada Vlade Crne Gore za 2025. godinu. Programom je **obuhvaćeno 65 projekata i opredijeljeno 929.000,00 €** i to za sljedeće oblasti: arheološka i konzervatorska istraživanja: 14 projekata; izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera: 38 projekat; popularizacija i prezentacija kulturne baštine: 13 projekata.

Zakonom o zaštiti kulturnih dobara, propisano je, pored ostalog i da komisija koju obrazuje Ministarstvo, vrši raspodjelu sredstava za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara, a na osnovu konkursa koji se objavljuje na internet stranici Ministarstva i koji sadrži uslove za dodjelu sredstava. Shodno tome a nakon donošenja Programa od strane Vlade, Ministarstvo je dana 07.10.2025. godine objavilo Konkurs za dodjelu sredstava za 65 projekata iz Programa za 2025. godinu. Nakon što je završen rok za dostavljanje prijave, shodno odredbama istog zakona obrazovana je Komisija za raspodjelu sredstava (Rješenje broj 13-082/25-3619/3 od 31.10.2025). Na Konkurs je podnijeto 72 prijave u okviru kojih je bilo prijave koje ne obuhvataju projekte iz Programa zaštite, te su iste diskvalifikovane, kao i po više aplikacija za jedan projekat. **Nakon analize od ukupno Programom predviđenih 65 projekata podržana su 64 projekta, koja su ispunila propisane kriterijume i uslove, u ukupnom iznosu od 917.000,00 €** (Odluka broj: 13-082/25-3619/7 od 12.12.2025. godine.). Na 1 projekat od ukupno 65 iz Programa nije bilo prijave, te su sredstva u ukupnom iznosu **12.000,00 € vraćena u budžet.**

Ministarstvo kulture i medija je u roku od 7 dana od dana donošenja ove Odluke sa podnosiocima prijave koji su ispunili uslove zaključilo je ugovore i to za 64 projekta i uplatilo ugovorena sredstva u iznosu od 917.000,00 €. Imajući u vidu da su zbog inovativnog pristupa u kreiranju Programa za 2025. što je zahtijevalo duži vremenski period ugovori potpisani krajem 2025 godine, ali i zbog kompleksnosti brojnih projekata u smislu stvaranja uslova za početak njihove realizacije (potrebno vrijeme za pribavljanje konzervatorskih uslova, dobijanja saglasnosti na konzervatorske projekte, produženja roka za izdavanje UT uslova, ograničenosti zbog ne/povoljnih vremenskih uslova i td.) realizacija pojedinih projekata će se okončati u IV kvartalu 2026. godine, što je i predviđeno u ugovorima.

Direktorat za kulturnu baštinu nakon zaključivanja ugovora u kontinuitetu je vršio i vrši monitoring realizacije 64 projekta, kroz preliminarna izvještavanja o stepenu realizacije ugovorenih aktivnosti, čiji je rok IV kvartal 2026. godine. Dakle, nosioci aktivnosti su dužni da konačne izvještaje sa finansijskim pokazateljima i foto-dokumentacijom dostave ovom ministarstvu u formatiranom obrascu koji je Direktorat dostavio svim nosiocima aktivnosti, a isti se očekuju krajem 2026. godine, shodno ugovoru.

Kako je realizacija brojnih projekata iz ovog Programa započeta već krajem I kvartala 2026. godine, Ministarstvo je kroz neposrednu komunikaciju i izvještavanje od strane realizatora projekata, vršilo monitoring dosadašnjeg stepana realizacije u odnosu na 64 projekta podržana kroz Program, čiji je ugovoreni termin realizacije IV kvartal 2026. godine. Od ukupno opredijeljenih sredstava kroz Program zaštite u iznosu od **929.000,00 €** za 65 projekata, **ugovori su potpisani za 64 projekta** koji su ispunili uslove konkursa u ukupnom iznosu od **917.000,00 €** i to za:

1. **Arheološka i konzervatorska istraživanja -14 projekata u ukupnom iznosu od 165.000,00 €**
2. **Izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera – 37 projekata u ukupnom iznosu 643.000,00€**
3. **Prezentacija i popularizacija kulturne baštine - 13 projekata u ukupnom iznosu od 109.000,00€ .**

Dosadašnji stepen realizacije aktivnosti iz Programa, detaljnije je predstavljen u opisnom, grafičkom i tabelarnom prikazu, a u odnosu na mjere:

1. **Konzervatorska i arheološka istraživanja:** od ugovorom predviđenih 14 projekata, do sada je realizovano 5 projekta, a 9 projekata je u toku;
2. **Izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera:** od ugovorom predviđenih 37 projekata, do sada je realizovano 6 projekta, a 31 projekat je u toku;
3. **Prezentacija i popularizacija kulturne baštine:** od ugovorom predviđenih 13 projekata, do sada je realizovano 4 projekta, a 9 projekata je u toku.

U odnosu na navedeno i preliminarne izvještaje dostavljene od realizatora konstatovano je da je dosadašnji stepen realizacije svih projekata iz Programa sljedeći: realizovano je 15 projekata, u fazi realizacije je 49 projekata. U i tabelarnom prikazu realizovane aktivnosti označene su zelenom bojom; u toku/djelimično realizovane aktivnosti, oker bojom; bez prijave, sivom bojom i koje nijesu ispunili kriterijume, crvenom bojom.

Mjera	Broj projekata/programa	Stepen realizacije			
		Realizovano			
		U toku/djelimično realizovano			
		Bez prijave			
		Nije ispunjen kriterijum			
1.	14	5	9		/
2.	38	6	31	1	/
3.	13	4	9		/
Ukupno predviđenih projekata kroz PZ	65	15	49	1	0

Za aktivnosti koje su do sada sprovedene utrošena su sredstva u iznosu od 188.000,00€, što je za svaki projekat pojedinačno prikazano u tabeli za izvještavanje koja se nalazi u nastavku, dok se konačni stepen realizacije projekata, sa preciznim finansijskim pokazateljima, shodno ugovoru očekuje u IV kvartalu, kada su realizatori dužni da dostave i konačne izvještaje u zadatom obrascu sa propratnom finansijskom i drugom dokumentacijom.

II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU STRATEŠKIH I OPERATIVNIH CILJEVA

Programom je definisan strateški cilj kao obezbjeđivanje sveobuhvatnog i ravnomjernog tretmana kulturne baštine, kroz tri strateška cilja, odnosno oblasti i to: arheološka i konzervatorska istraživanja, izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera i popularizacija i prezentacija kulturne baštine. Realizacijom aktivnosti u okviru navedenih oblasti, tj. realizacijom projekata iz Programa obezbjeđuje se sveobuhvatan pristup u zaštiti, očuvanju i prezentaciji kulturne baštine Crne Gore. Stepem realizacije projekata u okviru navedenih oblasti predstavlja osnovni prateći indikator učinka, koji na godišnjem nivou prati broj realizovanih projekata, broj kulturnih dobara, čije je stanje unaprijeđeno, broj programa prezentacije, edukacije i doedukacije, vidljivost projekata i medijska pokrivenost.

Bez obzira na to što je većina projekata u fazi realizacije generalno se može konstatovati da su i dalje evidentni faktori koji utiču na stepen realizacije, kao što su čekanje na procedure oko dobijanja mišljenja, izdavanje konzervatorskih uslova, saglasnosti na projektnu dokumentaciju, odobrenja za arheološka istraživanja, nepovoljni klimatski uslovi za izvođenje konzervatorskih radova, arheoloških istraživanja, izdavanje UT uslova i slično. Međutim, ipak se može konstatovati da je Program unaprijeđen prije svega kroz inovativni

koncept, dalje u smislu transparentnosti, uključivanja šire javnosti, kroz javne pozive da svojim predlozima daju doprinos kreiranju Programa, finansijske podrške vlasnicima - držaocima kulturnih dobara, nosiocima - čuvarima nematerijalne baštine, kao i u jačanju njihove saradnje sa javnim državnim i opštinskim ustanovama iz oblasti kulturne baštine, odnosno ostalim pravnim licima koja imaju zakonom propisane uslove za izradu konzervatorskih projekata i za sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnim dobrima.

Cilj 1. Arheološka i konzervatorska istraživanja

Tokom ove faze izvještajnog perioda, do sada su realizovana arheološka i konzervatorska istraživanja na 5 lokaliteta, dok je 9 projekata započeto i u fazi realizacije, a njihov završetak je planiran najkasnije do IV kvartal 2026. godine. U sprovedenim istraživanjima, na brojnim lokalitetima na kojima se u kontinuitetu otkrivaju novi slojevi, kao i jedinstveni i rijetki pokretni nalazi novi rezultati predstavljaju kako stručni, tako i naučni doprinos istorijskom kontekstu i značaju Crne Gore. Praistorijski lokalitet Crvena stijena koji plijeni pažnju svjetskih stručnjaka, koji svake godine ušestvuju, potvrđuje pretpostavke o postojanju praistorijskog čovjeka na tom prostoru i uslovima njegovog života. Takođe, istraživanja lokaliteta Mljace u Matagužima - Opštini Zeta, pokazala su da se radi o urbanoj aglomeraciji iz helenističkog perioda sa bogatim kulturno-istorijskim slojevima, dok lokalitet Vidov Vrh - Opština Herceg Novi pokazuje da za sada dominira sloj iz mlađeg gvozdеног doba, vrijeme diferenciranih ilirskih plemena sa uplivom helenističke kulture, dok lokalitet Gradac u Opštini Berane potvrđuje višeslojno gradinsko naselje na prostoru Polimlja. Nakon završetka istraživanja na ostalim lokalitetima koja su u toku, očekuju se novi slojevi i značajan broj artefakata koji svjedoče o životu na datom prostoru i koji će nakon stručne obrade i konzervatorskog tretmana, a u skladu sa propisima iz oblasti kulturne baštine biti dio muzejskih zbirki lokalnih i nacionalnih muzeja.

Cilj 2. Izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera

Tokom ove faze izvještajnog perioda do sada je realizovano 6 projekata, u toku je 31, dok na jedan projekat nije bilo prijava. Realizacijom projekata iz ovog cilja koja je planirana do IV kvartala 2026. godine, očekuje se unaprjeđe postojećeg stanja brojnih kulturnih dobara koja zahtijevaju konzervatorski tretman, a prioritarno onih koja imaju već urađen konzervatorski projekat, kao i onih koji imaju višefazni kontinuitet izvođenja konzervatorskih radova.

Kroz realizaciju projekata iz ovog cilja posebno nepokretnih kulturnih dobara, među kojima su sakralni, profani, fortifikacioni, kao i objekti u okviru zaštićenih urbanih cjelina, može se konstatovati da se prati kontinuitet i stavlja focus na ona kulturna dobra koja zahtijevaju prioritetan konzervatorski tretman. Može se istaći da će se unaprjediti opšte stanje nepokretnih kulturnih dobara ravnomjerno na teritoriji Crne Gore, među kojima su u opštinama, Amfrijevića, Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Danilovgrad, Nikšić, Herceg Novi, Kotor, Kolašin, Mojkovac, Zeta, Pljevlja, Podgorica, Rožaje i dr. pri čemu će neka kulturna dobra biti potpuno sanirana, što je od značaja za dalje upravljanje i njihovo korišćenje od strane vlasnika, odnosno držaoca.

Cilj 3. Presentacija i popularizacija kulturne baštine

Realizacijom projekata iz ovog cilja stavlja se poseban fokus na neraskidivu vezu između obrazovanja i kulturne baštine, na primjenu savremenih metoda u konzervaciji i restauraciji kroz edukativna predavanja međunarodnih eksperata, na naučno-istraživački rad kao i na nematerijalnu kulturnu baštinu, kroz njenu promociju, održivost ali i na druge segmente. Tokom ove faze izvještajnog perioda od ukupno 13 projekata do sada su realizovana 4 projekta, dok je u toku 9 projekta i isti će se realizovati tokom III i IV kvartala 2026. godine. Programom je finansijski podržano više projekata sa teritorije cijele Crne Gore /jug, središnja regija i sjever/ među kojima posebno daju doprinos projekti obrazovno-edukativnog karaktera, kao monografija o Kolu Bokeljske mornarice, tradicionalni zanati i vještine, kao prerada i bojenja vune, vještina izrade Dobrotske čipke, čunova, ali i projekti kojima se daje doprinos muzejskoj djelatnosti kroz izradu muzejskih kopija narodnih nošnji i unaprjeđenje uslova prezentacije muzejskih predmeta.

III TABELA ZA IZVJESTAVANJE

STRATEŠKI CILJ		OBEZBJEĐENJE SVEOBUHVAATNOG I RAVNOMJERNOG TRETMANA KULTURNE BAŠTINE CRNE GORE							
PRIORITET		ZAŠTITA, OČUVANJE, UNAPRJEĐENJE STANJA I ODRŽIVO UPRAVLJANJE KULTURNIM DOBRIMA							
Operativni cilj 1: ARHEOLOŠKA I KONZERVATORSKA ISTRAŽIVANJA									
Mjera	Redni broj Aktivnost	Realizator	Period realizacije	Izvor finansiranja Opredijeljena sredstva	Indikator rezultata i postignute vrijednosti	Status realizacije	Novi rok realizacije za započete projekte uz obrazloženje	Realizovana sredstva	Preporuke/napomene
Arheološka i konzervatorska istraživanja	1 Arheološka istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na lokalitetu "Podgajnice", Zaton – II faza - Opština Bijelo Polje	JU Zavičajni muzej Bijelo Polje	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ II faza istraživanja realizovana	Realizovano		10.000,00€	Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom je u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku.
	2. Nastavak sistematskih arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na antičkom utvrđenju Gradac u Budimlju - Opština Berane	JU Polimski muzej Berane	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 9.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Faza istraživanja je realizovana od strane JU Polimski muzej	Realizovano		9.000,00€	Aktivnosti je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom je u završnoj fazi i biće dostavljen u

									ugovorenom roku.
3. Nastavak arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi sa prezentacijom lokaliteta Mljace u Matagužima - Opština Zeta	Opština Zeta	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete pripremne aktivnosti kroz prikupljanje, analizu i izradu dokumentacije, izradu elaborata istraživanja. Ova faza je nastavak prošlogodišnjih aktivnosti – Početak istraživanja se planira za početak oktobra. Nosilac istraživanja biće CKA	U toku				
4. Sondažno arheološko istraživanje lokaliteta Vidov Vrh - Opština Herceg Novi	Opredijeljena sredstva JU Gradski muzej Mirko Komnenović i galerija Josip Bepo Benković	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 8.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizovana sondažno istraživanje - Kroz ovu kampanju započeta naučna identifikacija lokaliteta.	Realizovano		8.000,00€		Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom u završnoj je fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku
5. Sondažno arheološko istraživanje lokaliteta Velika pećina - Opština Herceg Novi	Opredijeljena sredstva JU Gradski muzej Mirko Komnenović i galerija Josip Bepo Benković	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 1.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizovana sondažno istraživanje - Kroz ovu fazu istraživanja stvorena je osnova za nastavak daljih stručnih i naučnih geoloških istraživanja.	Realizovano		1.000,00€		Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom je u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku
6. Istraživanja na lokalitetu Carine - Risan	Opština Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 7.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Urađen je elaborat istraživanja kroz predviđenu fazu geofizičkih ispitivanja na više lokacija neinvazivnim metodama. Kampanja realizovana u saradnji sa stručnjacima sa Varšavskog univerziteta. Završen je projekat postojećeg stanja	Realizovano		7.000,00€		Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa

									pratećom dokumentacijom je u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku
7. Nastavak arheoloških istraživanja lokaliteta Brskovo i zaštitni konzervatorski radovi - Opština Mojkovac	Opština Mojkovac	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 20.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizovane su pripremne aktivnosti koje obuhvataju prikupljanje i analizu dokumentacije, kao i izradu elaborata arheoloških istraživanja. Terenska faza istraživanja planirana je za kraj jula 2026. godine, nakon čega će uslijediti zaštitni konzervatorski radovi u skladu sa dinamikom projekta.	U toku				
8. Nastavak arheoloških istraživanja praistorijskog nalazišta Vrbička pećina - Opština Nikšić	Opština Nikšić	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Uprava za zaštitu kulturnih dobara izdala je odobrenje za arheološka istraživanja. Terenska istraživanja u okviru ove faze nalaze se u završnoj fazi realizacije. Nosilac istraživanja je Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore.	U toku				
9. Sistematska arheološka istraživanja lokaliteta Crvena Stijena - Petrovići	Opština Nikšić	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 20.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Sprovedene su pripremne aktivnosti, urađen elaborat arheoloških istraživanja, a Uprava za zaštitu kulturnih dobara izdala je odobrenje za njihovo sprovođenje. Terenska istraživanja su započeta, a završetak ove faze planiran je u roku od približno 40 dana.	U toku				
10. Arheološka istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na lokalitetu Medun – IV faza	Glavni grad Podgorica	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 20.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Aktivnost je u završnoj fazi realizacije. Izrađen je elaborat arheoloških istraživanja, na koji je Uprava za zaštitu kulturnih dobara izdala odobrenje. Terenska istraživanja, usmjerena su na donji plato Gornjeg grada lokaliteta Medun, realizuju se već 20 dana, a završetak ove faze planiran je do 20. jula 2026. godine.	U toku		10.000,00€		
11. Nastavak arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na lokalitetu Duklja – Opština Podgorica	Glavni grad Podgorica	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 20.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su pripremne aktivnosti koje obuhvataju prikupljanje i obradu dokumentacije za potrebe izrade elaborata arheoloških istraživanja. Zbog nepovoljnih vremenskih uslova, odnosno visokih ljetnjih temperatura, početak terenskih aktivnosti planiran je za kraj septembra 2026. godine.	U toku			Početak terenskih aktivnosti odložen je za kraj septembra zbog nepovoljnih vremenskih uslova. U međuvremenu su realizovane	

									<p>pripremne aktivnosti, uključujući prikupljanje i obradu dokumentacije za izradu elaborata istraživanja.</p>
12. Sistematska arheološka istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na antičkom lokalitetu Municipijum S – Opština Pljevlja	JU Zavičajni muzej Pljevlja	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 20.000,00€	<p>Sprovedene aktivnosti/ Sprovedene su pripremne aktivnosti za nastavak sistematskih arheoloških istraživanja i zaštitnih konzervatorskih radova na lokalitetu Municipijum S, koje obuhvataju analizu postojećih pokazatelja i pripremu za terenski rad u cilju identifikacije novih arheoloških slojeva i prikupljanja dodatnih podataka. Početak terenskih istraživanja planiran je za kraj jula 2026. godine.</p>	U toku			<p>Pripremne aktivnosti su intenzivirane zbog indikacija o mogućem postojanju novih arheoloških struktura na lokalitetu, što zahtijeva dodatnu analitičku pripremu i usmjereno planiranje terenskih istraživanja radi dobijanja što potpunijih naučnih podataka. Terenski radovi će biti započeti krajem jula u skladu sa dinamikom projekta.</p>	
13. Nedestruktivne metode istraživanja kroz Medium precision snimanje, stanja i oštećenja Bedema Starog grada Ulcinja	Opština Ulcinj	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 5.000,00€	<p>Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na sprovođenju nedestruktivnih metoda istraživanja Bedema Starog grada Ulcinja, koje obuhvataju postupak javnog poziva za izbor stručnog pravnog lica za realizaciju medium precision snimanja stanja i oštećenja, uz dodatnu finansijsku podršku Opštine Ulcinj. Po završetku postupka izbora izvođača, pristupiće se realizaciji terenskog snimanja.</p>	U toku			<p>Postupak realizacije aktivnosti je u fazi pripreme kroz sprovođenje javnog poziva za izbor ovlaštenog pravnog lica. Dinamika realizacije zavisi od</p>	

									skladu sa konzervatorskim uslovima i planiranom dinamikom projekta.
16. Stari grad Bar - Objekat 160, vojna zgrada (15-19. vijek) - sanacioni radovi	JU kulturni Centar Bar	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 30.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su pripremne aktivnosti za sanaciju objektu 160 u okviru Starog grada Bara (vojna zgrada, 15–19. vijek), koje obuhvataju intervencije na enterijeru, uključujući sanaciju međuspratnih drvenih konstrukcija, stepenišnih elemenata i krovne konstrukcije, u cilju statičke i funkcionalne stabilizacije objekta.	U toku				
17. Izrada konzervatorskog projekta sanacije i prezentacije arheološkog lokaliteta Samograd – Opština Bijelo Polje	JU Zavičajni muzej Bijelo Polje	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 12.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na izradi konzervatorskog projekta sanacije i prezentacije arheološkog lokaliteta Samograd u Bijelom Polju, koje obuhvataju detaljnu analizu stanja lokaliteta i identifikaciju intervencija koje su dovele do umanjenja njegovih kulturnih vrijednosti i integriteta. U okviru pripremne faze predviđena je izrada konzervatorskog projekta sanacije labilnih strukturalnih cjelina identifikovanih tokom arheoloških istraživanja, kao i definisanje mjera za njihovu stabilizaciju i zaštitu. Projekat će obuhvatiti i mjere prezentacije lokaliteta, nakon čega će uslijediti sprovođenje konzervatorskih intervencija u skladu sa izrađenom projektnom dokumentacijom.	U toku				Realizacija aktivnosti odvija se u faznoj dinamici, s obzirom na potrebu prethodne detaljne analize stanja lokaliteta i utvrđivanja svih faktora koji su uticali na umanjenje kulturnih vrijednosti i integriteta dobra. Posebna pažnja usmjerena je na identifikaciju i dokumentovanje labilnih strukturalnih partija otkrivenih tokom arheoloških istraživanja, što je preduslov za kvalitetnu izradu konzervatorskog projekta.

									Ovakav pristup uslovljen je složenošću lokaliteta i potrebom da se planirane intervencije definišu na osnovu sveobuhvatne stručne analize, kako bi se obezbijedila dugoročna stabilnost, zaštita i adekvatna prezentacija arheološkog lokaliteta.
18. Crkva Svete Marije - Srednjovjekovni grad Svač, Ulcinj (Izrada konzervatorskog projekta sanacije i sprovođenje hitih sanacionih mjera)	Opština Ulcinj	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 30.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su pripremne aktivnosti na izradi konzervatorskog projekta sanacije Crkve Svete Marije u okviru srednjovjekovnog grada Svač u Ulcinju, koje obuhvataju prikupljanje i analizu relevantne dokumentacije, kao i sagledavanje postojećeg stanja objekta u cilju definisanja hitnih sanacionih mjera. Aktivnosti su usmjerene na izradu projektne dokumentacije koja će omogućiti sprovođenje interventnih konzervatorskih radova radi stabilizacije i zaštite objekta.	U toku				S obzirom na osjetljivost i značaj kulturnog dobra, aktivnosti se realizuju fazno, uz prioritarno utvrđivanje stepena ugroženosti i definisanje najurgentnijih intervencija, u cilju očuvanja stabilnosti i integriteta objekta.
19. Crkva Sv. Trojice – Vukovici - Opština Zeta – (Izrada konzervatorskog projekta i I faza konzervatorskih mjera)	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su pripremne aktivnosti na izradi konzervatorskog projekta sanacije Crkve Sv. Trojice u Vukovićima (Opština Zeta), koje obuhvataju prikupljanje i obradu dokumentacije, kao i analizu postojećeg stanja objekta. Na osnovu izrađenog konzervatorskog projekta planirano je pokretanje I faze konzervatorsko-sanacionih mjera, u skladu sa utvrđenim stručnim i tehničkim smjernicama.	U toku				

20. Sanacija krovnog pokrivača i drenaža prostora oko manastirske crkve Sv. Trojice u Pljevljima - nastavak aktivnosti	Eparhija Mileševska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 50.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizuju se aktivnosti na sanaciji manastirske crkve Sv. Trojice u Pljevljima, u okviru nastavka konzervatorsko-sanacionih intervencija. U prethodnoj fazi pribavljeni su urbanističko-tehnički i konzervatorski uslovi, na osnovu kojih je definisan pristup faznoj realizaciji radova. Aktuelne aktivnosti obuhvataju izvođenje radova u skladu sa konzervatorskim projektom, sa ciljem stabilizacije objekta i unapređenja drenažnog oko crkve.	U toku		Zbog kompleksnosti evidentiranih oštećenja i specifičnosti građevinsko-konzervatorskih zahvata, realizacija se sprovodi fazno, u skladu sa dinamikom definisanom konzervatorskim projektom i pribavljenim UT uslovima.
21. Sprovođenje konzervatorskih mjera na živopisu Manastira Morača- Opština Kolašin	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 30.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na sprovođenju konzervatorskih mjera na živopisu Manastira Morača (priprata), koje se odnose na tretman najugroženijih partija zidnog slikarstva, u skladu sa izrađenim konzervatorskim projektom. Aktivnosti su usmjerene na stabilizaciju i očuvanje postojećeg stanja živopisa, uz planiranu realizaciju ove faze do kraja avgusta 2026. godine.	U toku		
22. Sprovođenje konzervatorskih mjera na zvoniku crkve Rođenja presvete Bogorodice, Cetinskog Manastira - Prijestonica Cetinje	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Sprovedene su konzervatorske mjere na zvoniku crkve Rođenja Presvete Bogorodice u okviru Cetinskog manastira, u skladu sa konzervatorskim projektom za koji je nadležna Uprava izdala saglasnost. Aktivnosti su obuhvatile izvođenje planiranih intervencija na zvoniku, u cilju sanacije, stabilizacije i očuvanja njegovih konstruktivnih i arhitektonskih vrijednosti.	Realizovano	10.000,00€	
23. Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje I faze konzervatorskih mjera na Preobraženskoj crkvi, Ivanova korita - Prijestonica Cetinje	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na izradi konzervatorskog projekta i sprovođenju I faze konzervatorskih mjera na Preobraženskoj crkvi na Ivanovim koritima (Prijestonica Cetinje), na osnovu rezultata I faze arheoloških istraživanja sprovedenih tokom 2025. godine. Izrađena je projektna dokumentacija u skladu sa ranije izdatim konzervatorskim uslovima, pri čemu je proces pribavljanja urbanističko-tehničkih uslova prethodno trajao duži vremenski period.	U toku		

					Realizacija planiranih aktivnosti predviđena je za sredinu IV kvartala 2026. godine.				
	24. Izrada projekta zaštite i prezentacije Rimske vile sa podnim mozaikom, lokalitet Mirište u Petrovcu – Opština Budva	Opština Budva	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 12.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Iako je prepoznat značaj unaprjeđenja stanja ovog lokaliteta od strane korisnika nije bilo prijava na konkurs	Nije bilo prijava			Sredstva nijesu uplaćena, jer nije bilo prijava na konkurs, ista su vraćena u Budžet
	25. Faza konzervatorskih mjera na Crkvi porođenja blažene djevice Marije iz XVIII vijeka – Prčanj – Opština Kotor	Biskupski ordinarijat Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Projektna dokumentacija dostavljena je Upravi za zaštitu kulturnih dobara na saglasnost, na osnovu koje se pristupa realizaciji faze konzervatorskih mjera. Ova faza obuhvata kompleksne sanacione radove definisane konzervatorskim projektom, čijom se realizacijom doprinosi unaprjeđenju postojećeg stanja i očuvanju kulturnih vrijednosti objekta.	Realizovano		15.000,00€	
	26 Realizacija projekata rekonstrukcije crkve Sv. Franje (Stari grad Kotor) za potrebe smještaja bibliotečke građe Kotorske biskupije – Opština Kotor.	Biskupski ordinarijat Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizacija projekta rekonstrukcije crkve Sv. Franje u Starom gradu Kotoru, za potrebe smještaja bibliotečke građe Kotorske biskupije, odvija se u skladu sa izrađenom projektnom dokumentacijom i prethodno sprovedenim istraživačkim i sanacionim radovima. Ova faza obuhvata konzervatorsko-restauratorske intervencije na drvenom mobilijaru (police za knjige), malternim reljefima, natpisnim pločama, ostacima zidnog slikarstva i kamenoj plastici, u cilju očuvanja i adekvatne prezentacije kulturno-istorijskih vrijednosti objekta.	U toku		10.000,00€	
	27. Nastavak sanacionih radova na objektu Spomen kuća vojvode Gavra Vukovića – Opština Berane	JU Centar za kulturu Berane	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Sproveden postupak javne nabavke, donešeno rešenje o imenovanju nadzornog organa. U okviru ove podrške realizovane su projektom planirane aktivnosti koje su obuhvatile, sanaciju najugroženijih segmenata/fasade objekta, krovni pokrivač i terase. Ovogodišnja faza usmjerena je na završnu fazu sanacionih radova koji se odnose na fasadu, balkonske grede i oštećene partije granitnih ploča.	Realizovano		10.000,00€	

	28. Završna faza sprovođenja konzervatorskih mjera na crkvi Svetog Đorđa – Opština Podgorica	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizovana je završna faza sprovođenja konzervatorskih mjera na crkvi Svetog Đorđa u Podgorici, u skladu sa konzervatorskim projektom i izdatim uslovima Uprave za zaštitu kulturnih dobara. Izvedenim radovima obuhvaćene su sve preostale projektom planirane intervencije, čime je u cjelini unaprijeđeno stanje sakralnog objekta i obezbijedeno njegovo adekvatno očuvanje i stabilizacija.	Realizovano		15.000,00€	
	29. Žabljak Crnojevića – sprovođenje mjera zaštite bedema i unutrašnjim objektima - Prijestonica Cetinje	Prijestonica Cetinje	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 25.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na sprovođenju mjera zaštite na lokalitetu Žabljak Crnojevića, koje obuhvataju prikupljanje i obradu relevantne dokumentacije i utvrđivanje postojećeg stanja bedema i objekata unutar njega. Aktivnosti su usmjerene na konzervatorski tretman svih partija zidova bedema, kako spoljašnjih tako i unutrašnjih, kao i na definisanje mjera zaštite za dva objekta unutar fortifikacionog kompleksa, u cilju njihovog očuvanja i stabilizacije.	U toku			
	30 Nastavak konzervatorskog tretmana Moscatellijevih orgulja iz BDM crkve Pomoćnice Kršćana na Mulu – Opština Kotor	Biskupski ordinarijat Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizovana je faza nastavka konzervatorskog tretmana Moscatellijevih orgulja iz crkve Blažene Djevice Marije Pomoćnice Kršćana na Mulu (Opština Kotor), koja je obuhvatila multidisciplinarni pristup i angažovanje domaćih i inostranih stručnjaka za analizu stanja instrumenta. Aktivnosti su, zbog specifične složenosti radova na restauraciji i stavljanju instrumenta u funkciju, realizovane djelimično u inostranstvu, u skladu sa konzervatorskim zahtjevima i potrebama projekta.	Realizovano		15.000,00€	Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku
	31. Izrada konzervatorskog projekta za Kučansku džamiju u Rožajama i faza I konzervatorskih mjera – Opština Rožaje	Islamska zajednica u Crnoj Gori – Mešihat Islamske zajednice	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 25.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizuju se aktivnosti na izradi konzervatorskog projekta za Kučansku džamiju u Rožajama i pripremi I faze konzervatorskih mjera, koje obuhvataju sprovedena konzervatorska istraživanja kao osnovu za izradu projektne dokumentacije. Na osnovu dobijenih rezultata istraživanja u toku je izrada konzervatorskog projekta, koji će definisati obim i metodologiju prve faze konzervatorsko-sanacionih intervencija na objektu.	U toku			

32. Sanacioni radovi na Adžijinom mostu - Opština Danilovgrad	Opština Danilovgrad	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 25.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započeti su sanacioni radovi na Adžijinom mostu u Opštini Danilovgrad, u skladu sa izrađenim konzervatorskim projektom i utvrđenim konzervatorskim uslovima. Aktivnosti obuhvataju izvođenje planiranih interventnih mjera sanacije u cilju stabilizacije konstruktivnih elemenata mosta i očuvanja njegovih kulturno-istorijskih vrijednosti.	U toku			
33. Nastavak radova u enterijeru objekta JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić“ - Opština Podgorica	JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić“	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Nakon što je Izdata saglasnost na projektnu dokumentaciju od strane UZKD, i sprovedena procedura za raspisivanje tendera, za izvođenje radova, okviru ove faze, a u skladu sa projektnom dokumentacijom realizovaće se aktivnost koja je sufinansirana a odnosi se na nastavak radova - sanaciju podnih površina objekta.	U toku			
34. Sanacija Crkve Sv. Spasa Dragovoljčići, Župa - Opština Nikšić	Eparhija Budimljansko-nikšićka	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 18.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na sanaciji Crkve Sv. Spasa u Dragovoljčićima, Župa (Opština Nikšić), u skladu sa konzervatorskim uslovima i utvrđenim stanjem objekta. Aktivnosti obuhvataju izvođenje interventnih sanacionih radova u cilju stabilizacije građevinske strukture i očuvanja arhitektonskih i kulturnih vrijednosti sakralnog objekta.	U toku			
35. Sprovođenja konzervatorskih mjera na Velikoj crkvi, Uspenja presvete Bogorodice Manastira Savina - Opština Herceg Novi	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 35.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizuju se aktivnosti na sprovođenju konzervatorskih mjera na Velikoj crkvi Uspenja Presvete Bogorodice u okviru Manastira Savina u Herceg Novom, u skladu sa izrađenim konzervatorskim projektom i utvrđenim konzervatorskim uslovima. Aktivnosti se sprovode fazno, u cilju očuvanja, stabilizacije i unapređenja postojećeg stanja objekta, uz očuvanje njegovih arhitektonskih i kulturno-istorijskih vrijednosti.	U toku			
36. Izrada konzervatorskog projekta i sanacija krova objekta Crkve-Džamije i Carinarnice, sastavni dio objekata Zavičajnog muzeja Ulcinj - Opština Ulcinj	JU Centar za kulturi Ulcinj	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 25.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na izradi konzervatorskog projekta i pripremi sanacije krova objekta Crkve-Džamije i Carinarnice, koji je sastavni dio kompleksa Zavičajnog muzeja u Ulcinju. Aktivnosti obuhvataju prikupljanje i obradu relevantne tehničke i konzervatorske dokumentacije, kao i pripremu projektne osnove za definisanje konzervatorskih mjera i izvođenje sanacionih radova na krovnoj konstrukciji.	U toku			

37. Konzervatorski o-restauratorski tretman tri zastave iz zbirke JU Pomorski muzeja – Opština Kotor	Opština Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 12.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su pripremne aktivnosti za konzervatorsko-restauratorski tretman tri zastave iz zbirke JU Pomorskog muzeja u Kotoru, koje obuhvataju analizu postojeće dokumentacije i detaljno sagledavanje stanja artefakata. Pripremna faza predstavlja osnov za definisanje metodologije konzervatorsko-restauratorskih intervencija u cilju očuvanja i stabilizacije tekstilnih materijala i njihovih dekorativnih i istorijskih vrijednosti.	U toku			
38. Konzervatorski tretman starih knjiga, ikona i arhivske građe Eparhije Budimljansko-nikšićke – Opština Nikšić	Eparhija Budimljansko-nikšićka	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 12.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na konzervatorskom tretmanu starih knjiga, ikona i arhivske građe Eparhije Budimljansko-nikšićke u Nikšiću, koje obuhvataju analizu stanja kulturnih dobara u cilju utvrđivanja potrebnih konzervatorsko-restauratorskih mjera. Aktivnosti predstavljaju pripremnu fazu za definisanje i sprovođenje odgovarajućih intervencija usmjerenih na očuvanje i stabilizaciju pokretne kulturne baštine.	U toku			
39. Konzervatorski tretman ikona iz crkve Svetog Vasilija Ostroškog u Nikšiću – Opština Nikšić	Eparhija Budimljansko-nikšićka	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete aktivnosti na analizi stanja na 25 ikona koje su sastavni dio ikonostasa kao i četiri veće ikone koje pripadaju enterijeru crkve.	U toku			
40. Konzervatorski tretman ikona: iz crkve Sv. Marije od Rijeke, Opština Kotor; dvije barokne slike iz crkve Sv. Jeronima, Opština Herceg Novi, ikone Gospe od Škrpjela - Perast	Biskupski ordinarijat Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 12.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete aktivnosti na analizi dokumentacije i utvrđivanja postojećeg stanja, kako bi se u narednom periodu pristupilo konzervatorskom tretmanu	U toku			
41. Konzervatorski tretman muzejski predmeta iz zbirke Dom starog kapetana Miroslava Štumbergera (JU Gradski muzej	JU Gradski muzej Mirko Komnenović i galerija Josip Bepo Benković	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete aktivnosti na analizi dokumentacije i utvrđivanja postojećeg stanja kako bi se u narednom periodu pristupilo konzervatorskom tretmanu	U toku			

	Mirko Komnenović i galerija Josip Bepo Benković) - Opština Herceg Novi								
42.	Konzervatorski tretman muzejskih predmetima iz JU Zavičajni muzej Danilovgrad – Opština Danilovgrad	Opština Danilovgrad	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete aktivnosti na analizi dokumentacije i utvrđivanja postojećeg stanja kako bi se u narednom periodu pristupilo konzervatorskom tretmanu	U toku			
43.	Konzervatorski tretman muzejskih predmeta iz JU Muzeji i galerije Nikšić – Opština Nikšić	JU Muzeji i galerije Nikšić	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 4.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete aktivnosti na analizi dokumentacije i utvrđivanja postojećeg stanja kako bi se u narednom periodu pristupilo konzervatorskom tretmanu	U toku			
44.	Konzervatorski tretman muzejskih predmeta iz JU Muzeji i galerije Tivat – Opština Tivat	JU Muzeji i galerije Tivat	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 5.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete aktivnosti na analizi dokumentacije i utvrđivanja postojećeg stanja kako bi se u narednom periodu pristupilo konzervatorskom tretmanu	U toku			
45.	Konzervatorski tretman 4 stare i rijetke knjige iz fonda Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“ – Opština Podgorica	JU Narodna Biblioteka Radosav Ljumović	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 4.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete aktivnosti na analizi dokumentacije i utvrđivanja postojećeg stanja kako bi se u narednom periodu pristupilo konzervatorskom tretmanu 4 stare i rijetke knjige	U toku			
46.	Crkva rođenja presvete Bogorodice u Perastu (Izrada konzervatorskog projekta sanacije i prva faza konzervatorskih	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 20.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na izradi konzervatorskog projekta sanacije Crkve Rođenja Presvete Bogorodice u Perastu (Opština Kotor), koje obuhvataju analizu postojeće dokumentacije i utvrđivanje postojećeg stanja objekta. Ova pripremna faza predstavlja osnov za izradu konzervatorskog projekta i definisanje I faze	U toku			

	mjera) – Opština Kotor				konzervatorskih mjera usmjerenih na sanaciju i očuvanje arhitektonskih i kulturno-istorijskih vrijednosti crkve.			
	47. Crkva Svetog Đorđa, Prediš - nastavak aktivnosti - Prijestonica Cetinje	Prijestonica Cetinje	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Potpisan ugovor o saradnji sa CKA CG. Planirane aktivnosti za navedena sredstva realizovane, sanirani najugroženiji segmenti zvonik na preslicu, krov u skladu sa projektom dokumentacijom	U toku		
	48 Istraživanja lokacije i sanacioni radovi „stare“ crkve Sv. Đorđa, Grbavci - Opština Zeta.	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 15.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizovana je faza istraživanja i sanacionih radova na lokaciji „stare“ crkve Sv. Đorđa u Grbavcima (Opština Zeta), koja je obuhvatila sprovođenje arheoloških i drugih istraživanja finansiranih kroz prethodni program (PZ). S obzirom na nedovoljnu istraženost šireg prostora oko ostataka crkve, aktivnosti su doprinijele unapređenju dokumentacione osnove za buduće faze istraživanja i konzervacije.	Realizovano	15.000,00€	Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku
	49. Sprovođenje konzervatorskih mjera na spomenicima u Spomen kompleksu Knjaževac - Opština Andrijeвица	Opština Andrijeвица	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na sprovođenju konzervatorskih mjera na spomenicima u Spomen kompleksu Knjaževac u Opštini Andrijeвица, koje obuhvataju prikupljanje i analizu dokumentacije, kao i utvrđivanje postojećeg stanja.	U toku		
	50. Sprovođenje konzervatorskih mjera na "Spomeniku palim borcima u NOR-u" i spomeniku Serdaru Janku Vukotiću – Opština Mojkovac	Opština Mojkovac	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 4.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na sprovođenju konzervatorskih mjera koje obuhvataju prikupljanje i analizu dokumentacije, kao i utvrđivanje postojećeg stanja spomeničkih obilježja. Aktivnosti su usmjerene na planiranje i realizaciju konzervatorskih intervencija, koje će se sprovoditi.	U toku		
	51. Adaptacija objekta u neposrednom okruženju zgrade bivšeg Austro-	Prijestonica Cetinje	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 20.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti koje obuhvataju prikupljanje i analizu postojeće dokumentacije, kao i sagledavanje postojećeg stanja objekta. Aktivnosti su usmjerene na pripremu i definisanje	U toku		

	ugarskog poslanstva – Prijestonica Cetinje				adaptacionih rješenja u cilju unapređenja funkcionalnosti objekta, uz očuvanje ambijentalnih i kulturno-istorijskih vrijednosti šire zone zaštite.				
	52. Sanacija crkve Svetog Petra i Pavla – Opština Bijelo Polje	Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započeta faza realizacije konzervatorskih radova u skladu sa konzervatorskim projektom na koji je izdata saglasnost nadležnog organa.	U toku			
Operativni cilj 3: POPULARIZACIJA I PREZENTACIJA KULTURNE BAŠTINE									
Popularizacija i prezentacija kulturne baštine	53. Nastavak aktivnosti na izradi muzejskih kopija narodnih nošnji iz fonda JU Zavičani Muzej Pljevlja – Opština Pljevlja	JU Zavičajni Muzej Pljevlja – Opština Pljevlja	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 5.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na nastavku izrade muzejskih kopija narodnih nošnji iz fonda JU Zavičajnog muzeja Pljevlja, koje obuhvataju pripremu dokumentacione građe, analizu originalnih primjeraka i definisanje uslova za izradu kopija. Aktivnosti su usmjerene na očuvanje i prezentaciju autentičnog etnografskog nasljeđa koje se čuva u muzeju kroz izradu muzejskih kopija u skladu sa stručnim standardima muzejske i konzervatorske prakse.	U toku			
	54. Vještina izrade čunova/unaprijeđene i prezentacija tradicionalnog zanata izrade čunova	nosioci/čuvari nematerijalnog kulturnog dobra	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Kako se ove godine obilježava jubilej preko 100 godina tradicije izrade čunova, u okviru kojeg će se pored brojnih događanja vezano za istorijski kontekst tradiciju i kontinuitet trajanja ovog zanata, kroz savremene prikaze promovirati uloga i značaj čuna kroz vrijeme, faza predviđena ovim sredstvima realizovana	Realizovano		10.000,00€	Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku
	55. Edukativni TV program - "Tvrđave su naše blago" – "Fortresses are our treasure"	"Media lab" d.o.o. Podgorica	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 7.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na realizaciji edukativnog TV programa „Tvrđave su naše blago / Fortresses are our treasure“, koje obuhvataju pripremu koncepta, istraživanje i selekciju relevantnog audiovizuelnog materijala, kao i definisanje scenarija i produkcionog pristupa. Realizovane su sledeće faze: izrada scenarija, plana snimanja i pripreme vizuelnog identiteta TV serije. Snimanje kamerom sa zemlje i dronom, a trenutno su u postprodukciji video montaža prve tri epizode.	U toku			

	56. Sve boje Crne Gore - Očuvanje i promocija tradicionalnog načina prerade i bojenja vune - Opština Žabljak	Opština Žabljak	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 13.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Peobjekat se sastoji iz više segmenata. Međunarodna edukativna radionica održava na Žabljaku od 1-5 jula	Realizovano		13.000,00€	
	57. Monografija o nematerijalnom kulturnom dobru „Kolo Bokeljske mornarice“ – „Odore i oružje Bokeljske mornarice“ – Opština Kotor	nosioocu/čuvaru nematerijalnog kulturnog dobra Bokeljska mornarica	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 10.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na izradi monografije o nematerijalnom kulturnom dobru „Kolo Bokeljske mornarice“, pod nazivom „Odore i oružje Bokeljske mornarice“, koje obuhvataju prikupljanje, analizu i obradu relevantne arhivske, istorijske građe, foto dokumentaciju pripremu teksta. Aktivnosti su usmjerene na naučno i stručno dokumentovanje elemenata tradicije, sa ciljem izrade publikacije koja će doprinijeti očuvanju, interpretaciji i promociji ovog nematerijalnog kulturnog dobra.	U toku		5.000,00€	
	58. „Istorija crkve“ – Opština Kotor	Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 25.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Aktivnost realizovana Za potrebe projekta istraživana građa koja obuhvata period 1500-2000. godine, s projekcijom za kontinuiran petogodišnji rad.	Realizovano		25.000,00€	Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku
	59. Obrazovanje i kulturna baština - savremene metode u konzervaciji i restauraciji i njihova primjena	Univerzitet Crne Gore - FLU	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 16.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Realizovana serija predavanja organizovanih po sistemu work-shop-a, koja su sadržala teorijsku prezentaciju i praktičnu demonstraciju primjene konkretne tehnike/ metode, a poseban osvrt bio je na konzervatorski tretman ikona	Realizovano			Aktivnost je realizovana prije ugovorenog roka tj. IV kvartala. Izrada konačnog izvještaja sa pratećom dokumentacijom u završnoj fazi i biće dostavljen u ugovorenom roku

60. Izložba 3D Zavičajni muzej "Ganiča kula" i arheološki lokalitet "Izlit" – Opština Rožaje	Opština Rožaje	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 5.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na realizaciji izložbe „3D Zavičajni muzej 'Ganiča kula' i arheološki lokalitet 'Izlit' i to na: fotografisanju i snimanju muzejskih predmeta i lokaliteta, kao i priprema grafičkog dizajna izložbe.	U toku			
61. Presentacija i promocija nematerijalnog kulturnog dobra „Vještina izrade Dobrostske čipke“ - Opština Kotor	OJU Muzeji Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 3.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Aktivnost u toku. Priprema se prezentacija radova nosioca ovog dobra i polaznica škole dobrotske čipke u više opština Crne Gore, na temu <i>Đardin</i> kao i izrada publikacije koja bi sadržala motive, skice i fotografije dobrotske čipke.	U toku			
62. Zaštita arhivske građe i raritetnih knjiga i periodike Istorijskog instituta Crne Gore – Opština Podgorica	Univerzitet Crne Gore - Istorijski Institut Crne Gore	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 7.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na zaštiti arhivske građe, raritetnih knjiga i periodike Istorijskog instituta Crne Gore (Univerzitet Crne Gore – Podgorica). Do sada je formirana Komisija koja je odabrala građu za skeniranje, potpisan je ugovor sa d.o.o. Knjaz o skeniranju građe i započeta je predaja što je praćeno zabilješkama o preuzimanju/vraćanju građe.	U toku			
63. Presentacija arheološke zbirke muzeja "Sjaj oštrice", JU Muzeji i galerije Nikšić – Opština Nikšić	JU Muzeji i galerije Nikšić	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 2.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na realizaciji prezentacije arheološke zbirke JU Muzeji i galerije Nikšić pod nazivom „Sjaj oštrice“, koje obuhvataju pripremu koncepta izložbe, selekciju i obradu arheološkog materijala, kao i definisanje muzeološkog i interpretativnog pristupa prezentaciji zbirke.	U toku			
64. Savremeni pristupi u prezentaciji OJU Muzeji Kotor – Opština Kotor	OJU Muzeji Kotor	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 4.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti pripreme prezentacije muzeja kroz predviđene projekte	U toku			
65. Podvodni kulturni predjeli Crne Gore	Univerzitet Crne Gore	IV kvartal 2026. godina	Budžet MKM 2.000,00€	Sprovedene aktivnosti/ Započete su aktivnosti na realizaciji projekta „Podvodni kulturni predjeli Crne Gore“, koje obuhvataju prikupljanje i analizu dostupne dokumentacije.	U toku			

IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA

Program zaštite se od 2012. godine realizovao po istom principu - raspisivanjem javnog konkursa, na koji su učestvovali nosioci aktivnosti sa svojim predlozima, nakon toga, vršen je odabir projekata koji ispunjavaju uslove i kreiran predlog programa koji je usvajan od strane Vlade. U posljednje tri godine unešene su inovativnosti, sa ciljem bolje transparentnosti i uključivanja šire javnosti. Naime, u inovativnom pristupu ministarstvo je prije kreiranja Program zaštite objavilo javni poziv svim zainteresovanim stranama da daju svoje prijedloge i sugestije projekata i programa, koji bi eventualno mogli biti uvršteni u Program zaštite, te održalo info dane kako bi upoznalo zainteresovanu javnost, vlasnike i držaoce kulturnih dobara sa procedurama i drugim pitanjima od značaja za apliciranje, što je po prvi put i urađeno u procesu kreiranja Programa zaštite za 2024 i nastavljeno u 2025 i 2026.

Program zaštite za 2025. godinu, kao model finansijske podrške sa inovativnim konceptom u odnosu na prethodni period, a u skladu sa raspoloživim sredstvima, dao je mogućnost široj javnosti, vlasnicima i držaocima, vjerskim zajednicama i drugim subjektima da daju svoje prijedloge i sugestije, od kojih su mnogi uvršteni. Na taj način kroz uključenost društvene zajednice stvaraju se bolji uslovi za razumijevanje značaja očuvanja kulturne baštine, kao i uslova neophodnih za njenu zaštitu.

Kako je kreiranje ovog Programa, na inovativan način, zahtijevalo duže vremena u odnosu na ranije, ugovori sa realizatorima su potpisani krajem 2025. godine, podrazumijevalo se da se realizacija projekata sprovodi u 2026. godini, što je i propisano ugovorom.

Iz tog razloga, u ovom izvještaju je predstavljen dosadašnji stepen realizacije projekata, a na osnovu preliminarnih izvještaja dobijenih od realizatora, a konačne rezultate imaćemo na kraju 2026. godine. U periodu koji slijedi radi se na tome da se Program zaštite kreira najkasnije u II kvartalu godine za koju se raspisuje. Međutim, bez obzira na izazove sa kojima se susrijećemo, dosadašnjim praćenjem stepena realizacije projekata iz ovog Programa konstatovan je iskorak u odnosu na ranije u smislu, bolje saradnje sa vlasnicima i držaocima, boljeg razumijevanja ugovorenih obaveza, boljeg izvještavanja i pojačanog stepena edukacije u smislu poštovanja zakonske regulative i procedura.

Ali, i dalje je evidentno da se zbog vremena potrebnog za pribavljanja odobrenja, konzervatorskih uslova i dobijanja saglasnosti od strane nadležnih resora, pojedine aktivnosti ne mogu realizovati u predviđenim rokovima, pa se iste prenose, što stvara poteškoće u planiranju/sprovođenju aktivnosti za narednu godinu.

Takođe, u dosadašnjem praćenju ustanovljeno je da na pojedine projekte za koje su kroz Program zaštite bila opredijeljena sredstva nije bilo prijava, što ukazuje na nedovoljnu zainteresovanost lokalnih zajednica na čijoj teritoriji se nalaze kulturna dobra, odnosno pojedinih vlasnika/držalaca, što bez obzira na iskorak koji je evidentan kada je u pitanju ta saradnja, treba raditi i dalje na njenom snaženju. Takođe, evidentan je nedovoljan broj specifičnih kadrova iz oblasti kulturne baštine, što produžava rokove za realizaciju, kao i za izdavanje traženih odobrenja i saglasnosti, neophodnih za realizaciju projekata. U tom smislu preporuke su sljedeće:

1. Ministarstvo će nastaviti aktivnosti u smislu snaženja saradnje sa vlasnicima i držaocima kulturnih dobara, lokalnom zajednicom i drugim zainteresovanim subjektima u cilju bolje edukacije i upoznavanja sa njihovom ulogom u procesu zaštite i podrškom koju mogu ostvariti kroz Program zaštite;

2. Ministarstvo će nastaviti aktivnosti na snaženju kadrovskih kapaciteta iz oblasti kulturne baštine, kroz razmatranje najboljih modela za nove studijske programe, kao i kroz stvaranje uslova za zapošljavanje u nacionalnim ustanovama, kako bi realizacija projekata i drugih vezanih aktivnosti bila efikasnija;
3. Ministarstvo će i dalje na principima ravnomjernog ulaganja u kulturnu baštinu cijele Crne Gore, podržavati projekte, sa liste prioriteta i one koji zahtijevaju kontinuitet;

PREDLOG

MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

**PROGRAM ZAŠTITE I OČUVANJA
KULTURNIH DOBARA ZA 2026. GODINU**

Cetinje, jun 2026. godine

I. UVOD

Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2026. godinu (u daljem tekstu: Program zaštite), donosi se na osnovu člana 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara, u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2026. godinu.

Uzimajući kao osnov da je kulturna baština prepoznata kao nacionalni resurs i dugoročan potencijal od značaja za održivi razvoj, a da zaštita kulturnih dobara, njenog najvrjednijeg valorizovanog segmenta, treba da bude prioritet svih savremenih državnih politika, Programom zaštite, planirana je podrška, finansiranje i sufinansiranje programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine Crne Gore. Shodno Uredbi o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata i Metodologiji razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, Program zaštite je kategorisan kao dokument kojim se utvrđuju pravci djelovanja u oblasti unaprjeđenja stanja, promocije i prezentacije kulturnih dobara, i od važnosti je za implementaciju politika u ovoj oblasti.

Odredbama člana 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara je, pored ostalog, propisano da Program zaštite donosi Vlada, na predlog Ministarstva, na period od jedne godine, i da se Konkurs za dodjelu sredstava koji sadrži uslove i kriterijume, objavljuje na internet stranici Ministarstva.

Ministarstvo je prije kreiranja ovogodišnjeg Predloga Programa zaštite već treću godinu redom dana 03.02.2026. godine objavilo javni poziv svim zainteresovanim subjektima **sa fokusom na vlasnike/držaoc**, da daju svoje predloge projektata i programa, koji potencijalno mogu biti uvršteni, kako bi zainteresovana javnost imala mogućnost učešća.

Dostavljeno je preko 100 predloga, nakon čega je od strane Direktorata za kulturnu baštinu i Uprave za zaštitu kulturnih dobara izvršena analiza, u smislu opravdanosti predloga, sa aspekta operativnih ciljeva Programa zaštite, usklađenosti sa dokumentacijom Ministarstva i Uprave, prioriteta intervencija u odnosu na stanje kulturnog dobra itd.

U odnosu na to pripremljena je lista projekata i programa od kojih su brojni uvršteni u ovogodišnji Predlog Programa zaštite. Prioritet je dat kulturnim dobrima koja zahtijevaju hitan konzervatorski tretman i koja zahtijevaju nastavak već započetih aktivnosti. Ministarstvo će nakon usvajanja Programa zaštite od strane Vlade raspisati javni konkurs koji će sadržati 54 projekta programa, obrazovati Komisiju za raspodjelu sredstava, koja će nakon analize dostavljenih prijava Ministarstvu predložiti projekte i programe, koji su ispunili kriterijume propisane konkursom, te nakon donešene odluke, potpisati ugovore sa realizatorima.

U odnosu na navedeni pravni okvir, strateški cilj Programa je obezbjeđivanje sveobuhvatnog i ravnomjernog tretmana kulturne baštine Crne Gore, kroz tri operativna cilja, odnosno mjere i to:

1. arheološka i konzervatorska istraživanja;
2. izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera;
3. prezentacija i popularizacija kulturne baštine.

Shodno navedenom, realizacija predloženih projekata će doprinijeti unaprjeđenju stanja kulturnih dobara, širenju znanja o vrijednostima i značaju kulturne baštine, razumijevanju različitih kultura, jačanju saradnje između nadležnih institucija i vlasnika/držalaca kulturnih dobara,

odnosno nosioca/čuvara nematerijalne baštine, kao i obezbjeđivanju uslova da ista, shodno svojoj namjeni, služe kulturnoj, naučnoj i edukativnoj potrebi pojedinaca i društva.

Ovogodišnjim Programom planirano je sufinansiranje 54 projekta u ukupnom iznosu od 769,000,00€. Navedena sredstva su planirana Zakonom o budžetu za 2026. godinu, na Programu 20 021 Zaštita, očuvanje i razvoj kulturne baštine, potprogramu 20 021 001 Kulturna baština, na aktivnosti 20 021 001 001 Podrška istraživanju i zaštiti kulturnog nasleđa, na izdacima 4313 – Transferi institucijama kulture i sporta, 4318 – Ostali transferi pojedincima, 4319 – Ostali transferi institucijama i 4324 – Transferi opštinama.

II. ANALIZA STANJA

U skladu sa zakonom, a u cilju kontinuiteta izrade strateških dokumentima Vlada Crne Gore je na predlog Ministarstva kulture i medija donijela Nacionalni program razvoja kulture Crne Gore za period od 2023-2027. godine, koji predstavlja osnovni strateški dokument kulturne politike, kojim se utvrđuje pravac djelovanja i način sprovođenja kulturne politike, planski reguliše javni interes u oblasti kulture i određuju prioritete razvoja kulture, utvrđuju dugoročni ciljevi i prioritete, određuju organizacione, finansijske i administrativne mjere za njihovo ostvarivanje na teritoriji Crne Gore, shodno zakonu, a prije svega, ciljevi i prioritete razvoja kulture Crne Gore kao multinacionalne, multikulturalne i multikonfesionalne države, kao i aktivnosti na zaštiti, očuvanju i prezenaciji kulturne baštine.

U okviru poslova na strateškom planiranju u kulturnoj baštini, u prethodnom periodu pristupilo se i analizi stručnih kapaciteta zaposlenih u državnim organima, nacionalnim i lokalnim javnim ustanovama koje obavljaju konzervatorsku, muzejsku, bibliotečku, arhivsku i kinotečku djelatnost i izradilo Informaciju o kadrovskim kapacitetima organa i ustanova koji se bave zaštitom i očuvanjem kulturne baštine (septembar 2018. godine)¹. Predmetna informacija obuhvatila je zaposlene na poslovima zaštite i očuvanja kulturne baštine u 3 organa državne uprave, 8 nacionalnih javnih ustanova i 32 lokalne javne ustanove. Ciljevi ove analize bili su evaluacija broja i strukture kadrovskih kapaciteta iz oblasti kulturne baštine, odnosno zaposlenih u navedenim ustanovama i predlog mjera za jačanje kadrovske strukture i planiranje u pogledu obrazovanja neophodnog kadra u djelatnostima zaštite i očuvanja kulturne baštine.

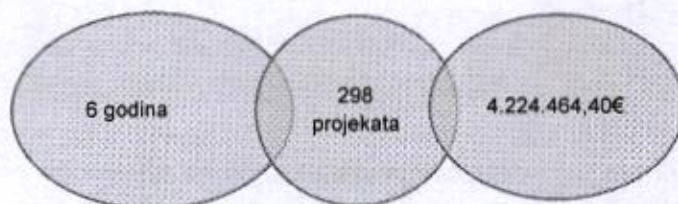
Nadalje, na osnovu navedene analize kadrova, a u cilju jačanja kadrovskih kapaciteta iz oblasti kulturne baštine ovo ministarstvo je iniciralo, a potom je u saradnji sa resorom prosvjete i obrazovanja sprovelo postupak organizovanja Interdisciplinarnog studijskog programa konzervacije i restauracije pri Fakultetu likovnih umjetnosti Univerziteta Crne Gore². Za petogodišnji studijski program obezbijedena su sredstva od strane ovog ministarstva iz budžeta kulturne baštine u ukupnom iznosu od 615.000.000 €, koja su uplaćivana na godišnjem nivou. Shodno ovim aktivnostima, u septembru 2021. godine je upisana prva generacija konzervatora i restauratora, čime je otpočeo proces obezbjeđivanja ovog defisicitarnog kadra za budućnost u razvoju konzervatorske, muzejske, bibliotečke i arhivske djelatnosti. Takođe, stvoreni su uslovi za unaprjeđenje stanja i zaštite svih vrsta kulturnih dobara Crne Gore i obezbijedeno školovanje budućih konzervatora i restauratora, kako bi se unaprijedio kadrovski kapacitet u oblasti

¹ Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-4447 od 27.09.2018. godine

² Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-365 od 30.06.2020. godine

konzervatorske struke. Ovaj kadar je svojevremeno školovan na nekadašnjem Kulturološkom fakultetu Univerziteta CG koji je radio na Cetinju u periodu od 1982. do 1988. godine.

Shodno članu 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara i Programu rada Vlade Crne Gore, Program zaštite donosi se na godišnjem nivou, u kontinuitetu od 2012. godine. Primjera radi, u periodu od 2020. zaključno sa 2025. godinom, ukupna ulaganja u projekte na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara prikazana su u grafikonu u nastavku.

Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara 2020 – 2025. godine

Pogramom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2020. godinu sufinansirano je 87 programa i projekata, koji su ispunili konkursom propisane kriterijume i opredijeljen iznos od 1.142.114,50 €.

Pogramom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2021. godinu sufinansiralo je 27 programa i projekata koji su ispunili konkursom propisane kriterijume a koji su od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine Crne Gore i opredijeljen iznos od 340.550,00 €.

Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2022. godinu sufinansirano je 17 programa i projekata, koji su ispunili konkursom propisane kriterijume, za čiju realizaciju je opredijeljen iznos od 230.400,00 €.

Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2023. godinu obuhvaćena je realizacija 45 programa i projekata i opredijeljen iznos od 704.400,00 €. Ministarstvo kulture i medija je potpisalo ugovore sa realizatorima za 43 od ukupno 45 projekata uplatilo ugovorena sredstva.

Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu koji je donijela Vlada Crne Gore na sjednici od 19.09.2024. godine³ obuhvaćeno je 57 projekata, u ukupnom iznosu od 878.000,00 € i to za sljedeće oblasti: arheološka i konzervatorska istraživanja: 16 projekata; izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera: 31 projekat; popularizacija i prezentacija kulturne baštine: 10 projekata.

Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2025. godinu koji je donijela Vlada Crne Gore na sjednici od 02.10.2025. godine⁴ obuhvaćeno je 65 projekata, u ukupnom iznosu od 929.000,00 € i to za sljedeće oblasti: arheološka i konzervatorska istraživanja: 14 projekata; izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera: 38 projekat; popularizacija i prezentacija kulturne baštine: 13 projekata.

³ Zaključci broj 10-082/24-5070/2 od 19. 09. 2024. godine

⁴ Zaključci broj 11-010/25-3314/3 od 09.10. 2025. godine

Na osnovu usvojenog Programa zaštite za 2025. Ministarstvo kulture i medija objavilo je Konkurs za dodjelu sredstava za projekte iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2025. godinu. Nakon isteka roka za dostavljanje prijave, u skladu sa zakonom, obrazovana je Komisija za raspodjelu sredstava, koja je izvršila vrjednovanje pristiglih projekata.

Odlukom o raspodjeli sredstava podržani su projekti koji su ispunili propisane uslove i kriterijume, u ukupnom iznosu od 917.000,00 €. Nakon donošenja Odluke, Ministarstvo je u zakonom propisanom roku zaključilo ugovore sa korisnicima sredstava, čime su stvoreni uslovi za realizaciju projekata. Imajući u vidu kompleksnost pojedinih projekata, njihova realizacija će se, u skladu sa ugovorenim obavezama, sprovoditi tokom 2026. godine. Bez obzira na ugovorom propisane obaveze o realizaciji projekata do kraja IV kvartala 2026. godine, sastavni dio ovogodišnjeg Programa zaštite čini i Izvještaj o dosadašnjem stepenu realizacije projekata i programa iz Programa zaštite za 2025. godinu, čime se obezbjeđuje kontinuitet u praćenju i unapređenju sistema zaštite kulturnih dobara.

Ovogodišnjim Programom planirano je sufinansiranje 54 projekta u ukupnom iznosu od 769.000,00€. Navedena sredstva su planirana Zakonom o budžetu za 2026. godinu, na Programu 20 021 Zaštita, očuvanje i razvoj kulturne baštine.

III. OPERATIVNI CILJEVI I PRATEĆI INDIKATORI UČINKA

Imajući u vidu raznolikost kulturne baštine, strateški cilj Programa zaštite je sveobuhvatni i ravnomjerni tretman kulturne baštine Crne Gore, kroz tri operativna cilja, odnosno mjere i to:

1. arheološka i konzervatorska istraživanja;
2. izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera;
3. prezentacija i popularizacija kulturne baštine.

Realizacijom projekata u okviru navedenih oblasti, tj. sprovođenjem Programa zaštite obezbjeđuje se ravnomjeran odnos u zaštiti i očuvanju kulturne baštine Crne Gore u kontinuitetu. Programom zaštite predviđene su aktivnosti koje umnogome doprinose adekvatnoj zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, njihovoj promociji i prezentaciji. Stepem realizacije projekata u okviru navedenih oblasti predstavlja osnovni prateći indikator učinka, koji na godišnjem nivou prati broj realizovanih projekata, broj kulturnih dobara čije je stanje unaprjeđeno, kao i vidljivost projekata i medijsku pokrivenost.

IV. KLJUČNE AKTIVNOSTI ZA SPROVOĐENJE OPERATIVNIH CILJEVA

Programom zaštite za 2026. godinu planirano je **54 projekta** i to za sljedeće oblasti:

1. arheološka i konzervatorska istraživanja: **15 projekata – 227.000,00€;**
2. izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera: **28 projekata- 450.000.00€;**
3. popularizacija i prezentacija kulturne baštine: **11projekata – 92.000,00€.**

Ukupan iznos opredijeljenih sredstava: **769.000,00€**.

1. Arheološka i konzervatorska istraživanja

Programom zaštite za 2026. godinu, obuhvaćeno je **15 projekata** u okviru kojih će se vršiti arheološka i konzervatorska istraživanja, u planiranom iznosu od **227.000,00 €**.

1.1. Naziv aktivnosti: Arheološka istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na lokalitetu "Podgajnice", Zaton – III faza realizacije - Opština Bijelo Polje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac⁵

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Arheološki lokalitet Podgajnice predstavlja značajno nalazište sa ostacima kasnoantičke arhitekture i pokretnim arheološkim materijalom. Lokalitet do sada nije sistematski istražen niti konzervatorski obrađen u punom obimu, zbog čega postoji opravdana potreba za nastavkom arheoloških istraživanja, izradom stručne dokumentacije i preduzimanjem adekvatnih mjera zaštite u cilju otkrivanja i prezentacije novih struktura. Planirane aktivnosti obuhvataju nastavak arheoloških istraživanja, konzervaciju otkrivenih struktura, sistematsku dokumentaciju i laboratorijsku obradu nalaza. Poseban značaj projekta je u primjeni savremenih konzervatorskih metoda i digitalne dokumentacije, uključujući fotogrametriju i izradu digitalnih modela, čime se unapređuje evidencija i dostupnost podataka o lokalitetu. Realizacijom ove faze projekta stvaraju se uslovi za dalju naučnu valorizaciju i održivo upravljanje lokalitetom, uz istovremeno jačanje kulturnog identiteta i afirmaciju arheološke baštine opštine Bijelo Polje. Projekat kroz nova stručna i naučna saznanja doprinosi unapređenju zaštite nepokretne kulturne baštine i predstavlja osnov za buduće faze istraživanja, prezentacije i uključivanja lokaliteta u kulturne i edukativne sadržaje.

1.2. Naziv aktivnosti: Nastavak sistematskih arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na antičkom utvrđenju Gradac – II faza realizacije - Opština Berane

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Arheološki lokalitet Gradac predstavlja višeslojno gradinsko naselje od izuzetnog značaja, sa ostacima utvrđenja iz kasne antike, kao i tragovima naseljavanja iz ranog bronzanog doba, halštata i perioda ilirske države. Arheološke strukture i predmeti pronađeni prilikom dosadašnjih istraživanja predstavljaju materijalni dokaz o životu i istorijskom kontekstu ovog područja. U okviru prethodnih faza projekta vršena su sistematska arheološka istraživanja na prostoru između dva bedema, i rezultati su pozitivni, sa velikim brojem nalaza što predstavlja važno polazište/osnovu za nastavak sistematskih arheoloških istraživanja na lokalitetu. Dosadašnjim istraživanjima otkriveni su djelovi bedemskih zidova, odbrambene kule i objekti unutar utvrđenja, dok su tokom arheološke kampanje 2025. godine evidentirani novi arhitektonski ostaci i dodatni segmenti bedema, što potvrđuje potrebu nastavka sistematskih istraživanja i konzervatorskih mjera. Realizacijom ovogodišnje faze projekta obezbjeđuje se nastavak

⁵ Držalac kulturnog dobra je pravno ili fizičko lice koje posjeduje kulturno dobro, a nije njegov vlasnik.

arheoloških istraživanja, konzervacija otkrivenih struktura i unapređenje prezentacije lokaliteta u skladu sa principima održive zaštite kulturne baštine. Projekat se nadovezuje na aktivnosti koje se sprovode kroz međunarodni projekat *InclUSive HERITAGE* uključujući konzervaciju bedema i unapređenje pristupne infrastrukture, čime se stvaraju uslovi za dalju naučnu valorizaciju, razvoj kulturnog turizma i dugoročno održivo upravljanje lokalitetom.

1.3. Naziv aktivnosti: Nastavak sondažnih arheoloških istraživanja lokaliteta Vidov Vrh – II faza - Opština Herceg Novi

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Lokalitet Vidov Vrh je gradina, specifičan vid naselja na uzvišenjima, koja su se koristila od kraja neolita do srednjeg vijeka kao refugijum. Cilj ovogodišnje faze istraživanja je utvrđivanje realativne hronologije, obima karaktera i trajanja naselja na gradini. Na lokalitetu Vidov Vrh, za sada dominira sloj iz mlađeg gvozdenog doba, vrijeme diferenciranih ilirskih plemena sa uplivom helenističke kulture. Radi se o periodu nedovoljno poznatog načina i forme organizovanja „ilirske države koja je obuhvatala i teritoriju Boke. Sufinansiranje ovog projekta predstavlja strateško ulaganje u stručnu i naučnu valorizaciju nedovoljno istraženog ilirskog horizonta, čime se direktno doprinosi valorizaciji nacionalne kulturne baštine i njenom integrisanju u savremene naučne tokove.

1.4. Naziv aktivnosti: Lokalitet Carine U Risnu – geofizička istraživanja lokacije i izrada dokumentacije

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 30.000,00€

Obrazloženje: Risan, antički Rhizon, predstavlja najstarije urbano naselje u Boki Kotorskoj koje je kroz milenijume čuvalo status strateškog centra, od moćne ilirske prijestonice kraljice Teute do naprednog rimskog municipijuma i kulturno je dobro od nacionalnog značaja. Na arheološkom lokalitetu Carine nalazi se monumentalna građevina poput rimskog foruma sa portikom i jedinstvenog helenističkog bunara, koji svjedoče o vrhunskoj kulturi i arhitekturi ovog podneblja. Sprovođenje geofizičkih istraživanja predstavlja neophodan preduslov za dalje plansko i naučno utemeljeno istraživanje lokaliteta. Primjenom savremenih nedestruktivnih metoda moguće je identifikovati podzemne arhitektonske ostatke, definisati gabarite arheoloških cjelina i precizno odrediti zone od posebnog istraživačkog potencijala, bez ugrožavanja postojećih slojeva. Dobijeni podaci predstavljaju osnov za izradu budućih istraživačkih strategija i dugoročne zaštite i prezentacije lokaliteta. Dobijeni podaci omogućiće preciznije sagledavanje prostorne organizacije lokaliteta, definisanje gabarita i međusobnih odnosa već evidentiranih i potencijalno novih arhitektonskih cjelina, kao i kvalitetniju interpretaciju urbanog razvoja antičkog Rhizona. Rezultati geofizičkih istraživanja predstavljaju važnu stručnu osnovu za planiranje budućih konzervatorskih zahvata, uređenje i prezentaciju lokaliteta, te unapređenje njegovog upravljanja i valorizacije u skladu sa statusom kulturnog dobra od nacionalnog značaja.

1.5. Naziv aktivnosti: Konzervatorske mjere utvrđenja Gradina na Brskovu - Opština Mojkovac

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Lokalitet Brskovo je jedan od značajnih srednjovjekovnih lokaliteta u Crnoj Gori. Kroz višegodišnja istraživanja na ovom lokalitetu je otkriven veliki broj nepokretnih struktura, kao i drugih nalaza koji ukazuju na istorijski kontekst ovog, nekada važnog rudarskog grada. Ovogodišnji projekat se odnosi na primjenu konzervatorskih mjera na fortifikacionim segmentima kamenih bedema i zidnih struktura građenih od lomljenog kamena u suvozidu koji su destabilizovani i obrasli vegetacijom. Projekat predviđa konzervaciju postojećih nadzemnih struktura radi njihove stabilizacije i zaštite. Konzervatorske mjere obuhvataju kontrolisano ukljanjanje samonikle vegetacije koja destabilizuje zidove, čišćenje fuga i površina kamenih blokova, konsolidaciju rastresitih djelova bedema, ponovno učvršćivanje pomjerenih kamenih elemenata, minimalnu restauraciju u obimu neophodnom za statičku stabilnost, konzervatorski tretman i zaštitu završnih kruna zidova kompatibilnim materijalima radi sprječavanja prodora vode, kao i uređenje neposrednog terena.

1.6. Naziv aktivnosti: Nastavak arheoloških istraživanja praistorijskog nalazišta Vrbička pećina - Opština Nikšić

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Sistematska arheološka istraživanja na lokalitetu Vrbička pećina traju od 2012. godine. Koncipirana su u okviru međunarodnih projekata u kojima su osim naših bili uključeni i stručnjaci iz više zemalja svijeta. Sa prethodnom kampanjom završena su istraživanja u okviru projekta „Kasnokeistocenski i ranoholoscenski lovci sakupljači u sjeverozapadnoj Crnoj Gori. Zbog sličnosti u istraživačkim ciljevima, periodu naseljavanja i materijalnoj kulturi ovaj projekat se nastavlja i u ovoj godini i spaja sa međunarodnim projektom naziva *On the move: prehistoric societies and their connection* u okviru kojeg će se pored dosadašnjih ciljeva uključiti ispitivanje mobilnosti praistorijskih zajednica i uvezati sa praistorijskim lokalitetima u okruženju.

1.7. Naziv aktivnosti: Sistematska arheološka istraživanja lokaliteta Crvena Stijena, Petrovići – Opština Nikšić

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Ova faza podrazumijeva nastavak višegodišnjih istraživanja ovog najznačajnijeg paleolitskog arheološkog lokaliteta koja se sprovode u saradnji sa Univerzitetom Minesota iz Amerike. Vršiće se istraživanja arheološkog sloja gdje se očekuje veliki broj nalaza, kojima će se najvjerovatnije bliže definisati upotreba neandertalskih vatrišta, kao i stručna obrada otkrivenih artefakata i prezentaciju dosadašnjih istraživanja kroz održavanje konferencija. Ovaj jedinstveni lokalitet privlači pažnju najjemenitnijih svjetskih stručnjaka, koji svake godine učestvuju i istraživanjima.

1.8. Naziv aktivnosti: Nastavak arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na lokalitetu Medun – Glavni Grad - Podgorica

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik /držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Meteon, današnji Medun, podignut je krajem IV ili tokom III vijeka p.n.e. kao jedno od središta ilirske države i centar ilirskog plemena Labeata. Kao i svi gradovi nastali u ovom periodu lociran je na dominantnom brežuljku, a njegov najviši dio pripadao je akropoli. Današnji izgled Meduna daju uglavnom ostaci srednjovjekovnog utvrđenja podignutog na mjestu ilirske akropole, sa mjestimično očuvanim masivnim zidovima dvije polukružne ugaone kule, odbrambenim zidovima, kapijom i objektima iz kasnog srednjeg vijeka.

Dosadašnja istraživanja bila su bazirana na Gornjem dijelu *Medunskog grada* a otkriveni nalazi potvrđuju važnost i slojevitost ovog kulturnog dobra. Ovogodišnja istraživanja biće usmjerene na Donji grad – ilirske bedeme, a dobijeni rezultati biće od značaja za izradu konzervatorskog projekta kojim bi se planirale mjere zaštite na principima održivosti (konzervacija, restauracija, konsolidacija kao i revitalizacija).

1.9. Naziv aktivnosti: Nastavak arheoloških istraživanja sa preventivnim mjerama zaštite na lokalitetu, Duklja - Glavni Grad - Podgorica

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00 €

Obrazloženje: Arheološki lokalitet Duklja, jedan je od najreprezentativnijih u Crnoj Gori. Prvi put se javlja pod imenom Doclea u djelima Ptolomeja u II vijeku. Osnovana je početkom I vijeka n.e., u početku kao manji kastel koji ubrzo prerasta u veliki utvrđeni grad. Krajem I vijeka, dobija status municipijuma, a poslije Dioklecijanovih reformi i osnivanja provincije Prevalis (279. godine) postaje njen centar. Kroz čitavu antiku i rani srednji vijek Duklja je predstavljala važan politički, kulturni i religiozni centar toga kraja, tako da kasnije i cijela oblast po njoj dobija ime. Dosadašnji rezultati istraživanja, bogatstvo i raznovrsnost pokretnih nalaza upućuju na obavezu daljih istraživanja, posebno na njenoj zapadnoj nekropoli. Cilj ovogodišnje kampanje je otkrivanje novih struktura i pokretnih nalaza, sticanje novih podataka o lokalitetu, načinu sahranjivanja, pogrebnom ritualu i funkcionisanju rimskog grada tokom svoje bogate istorije. Dobijeni podaci će poslužiti boljem razumijevanju duhovne i materijalne kulture antičke Duklje, strukture njenog stanovništva, društvenih i ekonomskih odnosa, kao i trgovačkih veza.

1.10. Naziv aktivnosti: Nastavka sistematskih arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na antičkom lokalitetu Municipijum S - Opština Pljevlja

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 25.000,00€

Obrazloženje: Na arheološkom lokalitetu Municipijum S u Kominima, od sredine sedamdesetih godina vršena su istraživanja, tokom kojih su ustanovljene dvije nekropole sa oko 700 grobnih nalaza, koji potiču iz antičkog perioda od I do kraja IV vijeka, kao i brojne kamene urne, nadgrobni spomenici/stele, koje odlikuju izuzetno i jedinstveno klesarsko i majstorsko umijeće tog vremena, dok natpisi na stelama, floralni i figuralni prikazi božanstava i ljudskih likova, daju im posebnu važnost zbog kojih predstavljaju jedinstvena remek djela. Međutim, o urbanom životu grada, poznatog u nauci pod imenom Municipium S ne može se pouzdano govoriti dok se ne otkriju

njegove građevine, od kojih se pojedine naziru, poput ostataka masivnih bedema. Nastavak istraživanja na lokalitetu Municipium S značajan je jer se dosadašnji rezultati, iako izuzetno vrijedni, odnose primarno na nekropole i grobne nalaze, dok urbana struktura antičkog naselja još uvijek nije u potpunosti poznata. Bez sistematskog nastavka istraživanja ne može se pouzdano rekonstruisati organizacija grada, njegova arhitektura niti funkcionalni karakter antičkog naselja. Nastavak projekta omogućava i dopunu postojeće dokumentacije, konzervaciju novih nalaza *in situ*, kao i njihovu naučnu valorizaciju kroz sistematsku obradu i publikovanje rezultata. Na taj način se obezbeđuje ne samo zaštita već i dugoročna interpretacija jednog od najvažnijih arheoloških lokaliteta u Crnoj Gori. Ovogodišnja podrška, odnosi se na nastavak ranijih istraživanja, čiji će rezultati biti dopuna dosadašnjih saznanja o ovom jedinstvenom lokalitetu.

1.11. Naziv aktivnosti: Završna faza arheoloških istraživanja i primjena konzervatorskih mjera na Preobraženskoj crkvi, Ivanova korita – Prijestonica Cetinje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik /držalac

Opredijeljena sredstva: 15.000,00€

Obrazloženje: Preobraženska crkva na Ivanovim koritima je manja seoska crkva, izdužene apside, čija se gradnja vezuje za prvu polovinu XVIII vijeka, vladiku Savu i Vasilija Petrovića. Današnji izgled datira od njene obnove koja je bila u drugoj polovini XIX. vijeka. Sprovedena je I faza arheoloških istraživanja tokom 2025. godine, a za dalji tok projekta neophodan je njihov nastavak radi cjelovitog definisanja i dokumentovanja svih arheoloških struktura na lokalitetu. U prethodnom periodu postupak izdavanja urbanističko-tehničkih uslova trajao je duže od dvije godine, što je uslovilo kašnjenje u realizaciji projektnih aktivnosti. Takođe, očekuje se dostavljanje projektne dokumentacije usklađene sa ranije izdatim konzervatorskim uslovima. S obzirom na sve navedeno, nastavak arheoloških istraživanja i usaglašavanje projektne dokumentacije predstavljaju neophodan preduslov za nastavak konzervatorskih mjera.

1.12. Naziv aktivnosti: Nastavak sistematskih arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na kasnoantičkom utvrđenju Gradac u Tucanju - Opština Petnjica

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Gradac predstavlja višeslojno gradinsko naselje. Istražujući ovu lokaciju utvrđeno je da na njoj postoje dva odbrambena bedema, na istočnoj i zapadnoj strani. Otkriveni fragmenati antičke keramike ukazuju da je prvo utvrđenje podignuto početkom ili polovinom III vijeka naše ere, a da je drugi bedem podignut u VI vijeku. Sa nastavkom daljih arheoloških istraživanja očekuje se pronalaženje arhitektonskih ostataka objekata i bedemskih zidova na utvrđenju Gradac. Ovogodišnja podrška odnosi se na nastavak istraživanja, čiji rezultati mogu dati nove podatke o ovoj lokaciji i njenom značaju za ovo područje.

1.13. Naziv aktivnosti: Projekat sistematskih arheoloških istraživanja kulturnog dobra Grad Spuž sa bedemima i zaštitni konzervatorski radovi - Opština Danilovgrad

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 15.000,00€

Obrazloženje: Grad Spuž, smješten u dolini rijeke Zete, predstavlja lokalitet od izuzetnog historijskog i arheološkog značaja, sa kontinuitetom naseljavanja od srednjeg vijeka do osmanskog perioda. Na dominantnom uzvišenju iznad naselja nalaze se ostaci tvrđave podignute i utvrđivane tokom osmanske uprave, završene početkom XVIII vijeka, koja je imala stratešku ulogu u kontroli Bjelopavličke ravnice i komunikacija kroz ovaj prostor. Na lokalitetu su vidljivi ostaci bedema, kula, podzemnih prostorija i drugih arhitektonskih struktura, što ukazuje na složen fortifikacioni sistem i višefazni razvoj utvrđenja. Dosadašnja arheološka istraživanja sprovedena su djelimično i nijesu dala cjelovit uvid u sve hronološke i funkcionalne faze razvoja lokaliteta. Imajući u vidu značaj lokaliteta i njegov istraživački potencijal, neophodno je sprovesti sistematska arheološka istraživanja u cilju bližeg definisanja prostornih, hronoloških i funkcionalnih cjelina. Takav pristup omogućio bi adekvatnu zaštitu, valorizaciju i prezentaciju ovog značajnog segmenta kulturne baštine Crne Gore.

1.14. Naziv aktivnosti: Nastavak sistematskih arheoloških istraživanja i zaštitni konzervatorski radovi na antičkom utvrđenju Tumberica u selu Donja Ržanica - Opština Berane

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Lokalitet čini stjenovito uzvišenje iznad južnog oboda kanjona Kaludarske rijeke, koje svojim položajem dominira cjelokupnom beranskom kotlinom. Na ovom uzvišenju podignuto je utvrđenje u III vijeku, koje je porušeno krajem IV vijeka, potom obnovljeno i korišćeno sve do razaranja krajem VI i početkom VII vijeka. U cilju valorizacije i prezentacije kulturnih dobara sa područja Polimlja pristupilo se njegovoj naučnoj obradi, valorizaciji i turističkoj prezentaciji. Na ovom višeslojnom lokalitetu Polimski muzej Berane već nekoliko godina sprovodi sistematska arheološka istraživanja uz primjenu konzervatorskih mjera na otkrivenim arhitektonskim ostacima. U dosadašnjem periodu istražen je prostor akropole, na kojoj su otkriveni ostaci crkve i dvora, kao i tri objekta na istočnoj strani lokaliteta. Takođe, istražene su sve partije južnih bedema sa jednom polukružnom i jednom pravougaonom kulom. Dosadašnja arheološka istraživanja rezultirala su značajnim otkrićima, kako pokretnog tako i nepokretnog arheološkog materijala, čime je potvrđen izuzetan kulturno-historijski potencijal lokaliteta i njegova višeslojna stratigrafija. Upravo kvalitet i naučna relevantnost otkrivenog materijala predstavljali su osnov za uspješno kandidovanje i dobijanje dva evropska projekta prekogranične saradnje u okviru IPA II IPA III programa. Realizacijom navedenih projekata sprovedene su konzervatorske mjere otkrivenih arhitektonskih ostataka, čime je zaustavljen proces njihove degradacije i obezbijeđeni uslovi za dugoročnu zaštitu i prezentaciju lokaliteta. Paralelno sa tim izvršena je konzervacija dijela pokretnog arheološkog materijala, koji je nakon obrade, dokumentovanja i valorizacije uključen u stalnu postavku Polimskog muzeja, čime je lokalitet dobio institucionalnu potvrdu i muzejsku prezentaciju. Ovi projekti doprinijeli su ne samo fizičkoj zaštiti i očuvanju kulturnog dobra, već i njegovoj međunarodnoj afirmaciji, jačanju prekogranične saradnje, razmjeni stručnih znanja, kao i podizanju svijesti lokalne zajednice o značaju kulturnog nasljeđa. Time je lokalitet pozicioniran kao relevantna tačka kulturne i naučne mape regiona, sa potencijalom za dalji istraživački, edukativni i turistički razvoj. Nastavkom sistematskih arheoloških istraživanja planirano je dalje praćenje pružanja zidova bedema ka sjeveru, kao i istraživanje objekata koji se nalaze u podgrađu.

1.15. Naziv aktivnosti: Nastavak arheoloških istraživanja sa preventivnim mjerama zaštite na kulturnom dobru Planinica - Opština Tuzi

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 12.000,00€

Opis: Lokalitet Planinica predstavlja višeslojni kompleks koji spaja praistorijsku prošlost i osmansko utvrđenje, smješten na strateškom uzvišenju iznad kanjona rijeke Cijevne.

U središtu utvrđenja nalazi se markantni kameni tumul (humka) iz perioda razvijenog bronzanog doba, dok su bedemi same tvrđave građeni u tehnici suvozida u periodu od XVI do XIX vijeka.

Projektom su predviđeni pripremni radovi koji obuhvataju raščišćavanje terena, uklanjanje vegetacije i urušenog materijala, kao i definisanje istraživačkih zona radi obezbjeđivanja uslova za sprovođenje sistematskih arheoloških istraživanja. Istraživanja će se realizovati kroz ciljano pozicionirane sonde, određene na osnovu terenskih indikatora i procjene potencijala kulturnih slojeva, sa ciljem identifikacije arhitektonskih ostataka, stratigrafskih cjelina i materijalnih tragova značajnih za rekonstrukciju razvojnih faza utvrđenja. Poseban segment projekta odnosi se na sprovođenje fotogrametrijskih i geodetskih mjerenja, radi izrade precizne digitalne dokumentacije i trodimenzionalnog modela lokaliteta. Dobijeni podaci predstavljaju osnov za naučnu obradu, GIS dokumentaciju i savremenu interpretaciju i prezentaciju lokaliteta putem digitalnih i interaktivnih tehnologija, uključujući virtuelnu rekonstrukciju utvrđenja dostupnu posjetiocima putem QR sistema. Konzervatorske mjere obuhvatiće identifikaciju, evidentiranje, kubiciranje i privremenu zaštitu dislociranih arhitektonskih elemenata i urušenih zidnih masa, sa ciljem njihove buduće reintegracije i statičke konsolidacije fortifikacionih struktura. Realizacijom projekta stvorice se uslovi za dugoročnu zaštitu, valorizaciju i održivu prezentaciju kulturnog dobra, uz unapređenje naučno-istraživačkog, edukativnog i turističkog potencijala lokaliteta. Projekat će istovremeno doprinijeti jačanju kulturne i turističke diverzifikacije Opštine Tuzi i afirmaciji kulturne baštine Crne Gore u širem regionalnom kontekstu.

2. Izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera

Programom zaštite za 2026. godinu, obuhvaćeno je **28 projekata**, koji se odnose na izradu konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera, za koje je planiran iznos od **450.000,00 €**.

2.1. Naziv aktivnosti: Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na crkvi Svete Trojice u Starom gradu Budvi

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 12.000,00€

Opis: Crkva Svete Trojice podignuta krajem XVIII i početkom XIX vijeka predstavlja integralni dio urbane cjeline Stari grad Budva koja svjedoči o kontinuitetu pravoslavnog duhovnog i graditeljskog nasljeđa na ovom prostoru. Njena vrijednost ogleda se kako u istorijskom i arhitektonskom značaju, tako i u aktivnoj ulozi u savremenom parohijskom životu. Projekat adaptacije galerije sprovodiće se u skladu sa konzervatorskim projektom na koji je izdata saglasnost od strane nadležne Uprave, a ima za cilj unapređenje stanja ovog segmenta objekta kroz primjenu konzervatorskih mjera i standarda, uz unapređenje funkcionalnosti i bezbjednosti

prostora za vjernike i posjetioce. Time se obezbjeđuje održivo korišćenje crkve i doprinosi zaštiti njenog kulturnog identiteta. Realizacija projekta predstavlja opravdano ulaganje u očuvanje i unapređenje sakralne baštine Budve, u skladu sa ciljevima Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara.

2.2. Naziv aktivnosti: Konzervatorske mjere na živopisa Manastira Morača - Opština Kolašin

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 25.0000€

Obrazloženje: Manastir Morača, podignut u XIII vijeku kao zadužbina Stefana Nemanjića, predstavlja jedno od najznačajnijih duhovnih i umjetničkih središta srednjovjekovne Crne Gore. Projekat zaštite živopisa nadovezuje se na ranije aktivnosti koje su sufinansirane kroz ovaj Program, čime se obezbjeđuje kontinuitet u zaštiti i očuvanju ovog značajnog kulturnog dobra. Sredstva u ovoj fazi biće usmjerena na nastavak konzervatorskih radova na najugroženijim partijama živopisa.

2.3. Naziv aktivnosti: Crkva Sv. Arhangela Mihaila, (izrada konzervatorskog projekta i I faza konzervatorskih mjera) – Opština Herceg Novi

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 30.000,00€

Obrazloženje: Crkva Sv. Arhangela Mihaila predstavlja značajan sakralni objekat i dio kontinuiteta pravoslavne tradicije i graditeljskog nasljeđa ovog područja. Na objektu su vidljiva oštećenja kamene plastike fasade, naročito na portalu iznad ulaznih vrata, kao i na kapitelima i stubovima trifora, što ukazuje na potrebu hitne konzervatorske intervencije. Izrada konzervatorskog projekta je neophodan prvi korak, koji treba da obuhvati i faznu sanaciju, uključujući konzervatorski tretman mermernog ikonostasa sa ikonama, koji nije obnavljan od zemljotresa 1979. godine. Nakon završetka radova na fasadi i krovu, planira se i sanacija unutrašnjih zidova, čime bi se obezbijedila cjelovita zaštita i stabilnost objekta. Realizacija ovog projekta predstavlja opravdanu mjeru očuvanja jednog od značajnih segmenata sakralne baštine Herceg Novog.

2.4. Naziv aktivnosti: Izrada konzervatorskog projekta i I faza konzervatorskih mjera, Crkva Svetog Nikole, Bijela Gora – Opština Ulcinj

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 15.000,00€

Obrazloženje: Crkva Svetog Nikole u Bijeloj Gori nalazi se u okviru mjesnog groblja i podignuta je u drugoj polovini XIX vijeka na mjestu starijeg sakralnog objekta iz vremena Balšića, što svjedoči o kontinuitetu pravoslavnog prisustva na ovom prostoru.

To je građevina manjih dimenzija, sa polukružnom apsidom i zvonikom na preslicu i dvovodnim krovom, prekriven kanalicom. Enterijer krasi pokretni ikonostas u vidu paravana, moskovskog majstora Zaharova iz 1876. godine, dok zidovi enterijera nijesu živopisani.

Na pojedinim partijama krovnog vijenca, fasadi i unutrašnjosti crkve, evidentna su oštećenja u vidu pukotina i oštećenja malternog sloja, zbog čega je neophodno sprovesti konzervatorske

mjere a u cilju njene zaštite i očuvanja. Ovogodišnja podrška usmjerena je na izradu konzervatorskog projekta I fazu konzervatorskih mjera.

2.5. Naziv aktivnosti: Sanacija krovnog pokrivača manastirske crkve Sv. Trojice (nastavak aktivnosti) – Opština Pljevlja

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 35.000,00€

Obrazloženje: Više puta obnavljan i dograđivan, današnji oblik ima od XVI vijeka kada je za vrijeme igumana Visariona sagrađena glavna crkva. Krajem istog vijeka dozidana je priprata. priprata i naos su živopisani do kraja XVI vijeka. Živopisanje je obavio pop Strahinja iz Budimlja, ugledan živopisac koji je oslikao više crkava i manastira krajem XVI i početkom XVII vijeka. Manastir je bio poznat i kao važan prepisivački i književni centar, u čijoj riznici se danas i čuvaju vrijedne rukopisne knjige i brojni sakralni predmeti. Uslijed amosferskih uticaja evidentna su brojna oštećenja. Posebno je izloženao područje u prvoj kontakt zoni manastirske crkve, koje je ugroženo djelovanjem podzemnih voda, zatim zadržavanjem atmosferskih padavina, pa je u posljednjim godinama u unutrašnjosti crkve vidan agresivniji prodor vlage, koja negativno utiče na sve strukture objekta, posebno živois i ikonopis. Osim toga, uslijed lošeg stanja krovnog pokrivača vidljiva su i oštećenja nastala direktnim prodorom vode u enterijer. Imajući u vidu složenost i kompleksnost objekta i nastalih oštećenja, sanacioni radovi zahtijevaju fazni rad i duži vremenski period. U ovoj godini a u cilju sprečavanja daljeg propadanja zidnih struktura, živopisa i unutrašnje dekoracije, neophodno je nastaviti konzervatorske radove i aktivnosti na rješavanju drenažnog sistema, kako bi se obezbijedila dugoročna zaštita objekta i **unaprjeđenje postojećeg stanja**. Nastavak projekta od posebnog je značaja imajući u vidu istorijsku, duhovnu i kulturnu vrijednost manastira, kao i potrebu zaštite i očuvanja jednog od najznačajnijih sakralnih spomenika na prostoru sjeverne Crne Gore.

2.6. Naziv aktivnosti: Crkva Svetih apostola Petra i Pavla (Sprovođenja konzervatorskih mjera) - Opština Nikšić

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 30.000,00€

Obrazloženje: Crkva Svetih apostola Petra i Pavla sa slojevitim istorijskim i arhitektonskim karakteristikama upućuju na više faza gradnje, od srednjovjekovnog perioda do XIX vijeka. Posebnu vrijednost imaju fragmenti živopisa iz XVI vijeka, otkriveni tokom obnove crkve 1925. godine, kao i arheološki nalazi evidentirani tokom najnovijih istraživanja. Tokom arheoloških istraživanja započutih 2025. godine potvrđene su ranije faze gradnje objekta, a pronađeni su i značajni arheološki nalazi, uključujući spolije stećka sa natpisima i veći broj grobnica, što dodatno potvrđuje istorijski i naučni značaj objekta i lokaliteta. U toku su istraživanja i radovi koji obuhvataju arheološka iskopavanja, ispitivanja skeletnih ostataka i učvršćivanje temelja crkve.

Uticaj vlage predstavlja dominantan uzrok degradacije zidnih struktura, živopisa i enterijera, zbog čega je neophodno sprovođenje obimnih konzervatorskih mjera na unutrašnjosti i spoljašnjosti crkve. Uprava za zaštitu kulturnih dobara dala je 2024. godine saglasnost na Konzervatorski projekat sanacije enterijera i eksterijera crkve, što predstavlja osnov za sanaciju. Realizacijom

projekta obezbjeđuje se nastavak sistematskih istraživanja i sprovođenje konzervatorskih mjera u cilju zaštite, stručne valorizacije i dugoročnog očuvanja ovog značajnog kulturnog dobra.

2.7. Naziv aktivnosti: Starodoganjska džamija u Podgorici (sanacija minareta) – Glavni Grad Podgorica

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Starodoganjska džamija predstavlja jedan od najstarijih sačuvanih objekata islamske arhitekture koji svjedoči o kulturnom i urbanom razvoju Stare Varoši. Podignuta je krajem XV vijeka kao zadužbina Skender-Čauša, sa kontinuitetom vjerske i kulturne funkcije kroz više vijekova. Imajući u vidu starost objekta i višestruke intervencije tokom istorije, neophodno je pristupiti njegovoj stručnoj zaštiti. Sprovođenje konzervatorskih mjera, uključujući sanaciju minareta, a u skladu sa konzervatorskim projektom predstavlja doprinos u očuvanju njene autentičnosti i stabilnosti s obzirom na značaj džamije kao jednog od rijetkih očuvanih spomenika osmanske arhitekture u Podgorici.

2.8. Naziv aktivnosti: Sanacija Čekića džamije u Gusinju – Opština Gusinje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Čekića džamija u Gusinju, podignuta je 1687. godine i predstavlja najstariji sačuvani sakralni objekat islamske arhitekture na području Gusinja i jedno od najznačajnijih svjedočanstava istorijskog kontinuiteta ovog kraja. Kao vrijedan primjer tradicionalnog graditeljstva, sa karakterističnim drvenim minaretom i autentičnim konstruktivnim rješenjima, džamija posjeduje izuzetne istorijske, arhitektonske vrijednosti. Uprkos ranijim intervencijama i obnovama, objekat je danas izložen intenzivnom propadanju usljed dugotrajnog djelovanja vlage, atmosferskih uticaja i degradacije drvene i kamene konstrukcije. Posebno su ugroženi krovni pokrivač, drveni elementi i pojedini segmenti enterijera, što zahtijeva hitno sprovođenje konzervatorskih mjera u skladu sa projektnom dokumentacijom, radi očuvanja autentičnosti i stabilnosti objekta.

2.9. Naziv aktivnosti: Nastavak radova na sanaciji Crkve Svetog Franje za potrebe biblioteke Kotorske biskupije, Stari grad Kotor - Opština Kotor

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 15.000,00€

Crkva je bila ruševina sve do sredine prošle decenije kada je Biskupija odlučila da je obnovi i da joj novu namjenu za smještaj izuzetno vrijedne franjevačke biblioteke.

Kotorska biskupija raspolaže izuzetno vrijednim bibliotečkim fondom od oko 30.000 starih knjiga, koji od zemljotresa 1979. godine nema adekvatne uslove za trajno čuvanje i prezentaciju. Projekat sanacije crkve Svetog Franje ima za cilj da obezbijedi i odgovarajući prostor za smještaj ovog značajnog bibliotečkog fonda, čime se istovremeno doprinosi njegovoj zaštiti i dostupnosti javnosti, kao i revitalizaciji značajnog sakralnog objekta. U dosadašnjem toku realizacije

sprovedena su konzervatorska i arheološka istraživanja, izrađena projektna dokumentacija, a radovi na sanaciji objekta su u završnoj fazi. U narednom periodu planirano je sprovođenje mjera konzervacije i katalogizacije knjiškog fonda, kao i njegovo premještanje u sanirani i adekvatno opremljeni prostor. Imajući u vidu značaj ovog fonda i potrebu njegovog sistemskog zbrinjavanja, kao i činjenicu da je objekat priveden namjeni kroz prethodne faze projekta, nastavak finansijske podrške predstavlja opravdan korak ka njegovom konačnom stavljanju u funkciju i dugoročnoj zaštiti.

2.10. Naziv aktivnosti: Crkva Porođenja Blažene Djevice Marije iz XVIII vijeka – Prčanj (faza konzervatorske mjera) – Opština Kotor

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 15.000,00€

Obrazloženje: Kompleksnost konzervatorskih mjera, zasnovanih na prethodno sprovedenim istraživanjima ovog monumentalnog sakralnog objekta, koji svojim arhitektonskim karakteristikama dominira prostorom i čini ga prepoznatljivim, zahtijeva dugoročan rad i kontinuitet u realizaciji. Dosadašnje aktivnosti definisale su jasne smjernice kroz konzervatorski projekat, na osnovu kojih se planiraju dalje intervencije. Riječ je o jednom od najreprezentativnijih spomenika barokne sakralne arhitekture na našem području, čije je stanje značajno narušeno oštećenjima nastalim nakon zemljotresa 1979. godine. Kao prioritarna faza izdvojena je sanacija krova površine oko 800 m², s obzirom na to da su brojna oštećenja na krovu i kupoli dovela do prodora atmosferskih voda, čime su ugroženi kako sam objekat, tako i vrijedna umjetnička zbirka koja se u njemu čuva. Detaljnijom analizom utvrđeno je da su troškovi sanacije znatno veći od prvobitno procijenjenih, imajući u vidu potrebu za potpunom zamjenom drvene krovne konstrukcije i krovnog pokrivača. U tom kontekstu, ovogodišnja podrška usmjerena je na realizaciju prioriternih mjera definisanih konzervatorskim projektom, sa ciljem stabilizacije objekta i sprječavanja daljeg oštećenja.

2.11. Naziv aktivnosti: Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na pet portreta iz stalne postavke Muzeja grada Perasta, koji pripadaju Umjetničkoj zbirci - štafelajno slikarstvo, JU Muzeji Kotor - Opština Kotor

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 15.000,00€

Obrazloženje: Muzej grada Perasta, smješten u palati Bujović, predstavlja organizacionu jedinicu JU Muzeji Kotor koja čuva i prezentuje značajan segment kulturne baštine Boke Kotorske. Posebno mjesto zauzima zbirka štafelajnog slikarstva, koju čine reprezentativna umjetnička djela iz različitih perioda. Predmeti su različitih dimenzija i izvedeni u tehnici ulja na platnu. Predstavljaju značajan dio stalne muzejske postavke u Kapetanskom salonu palate. Za barokne portrete iz XVI, XVII i XVIII vijeka, koji su dio zbirke u 2025. godini izdato je Rješenje o konzervatorskim uslovima, čime su definisane smjernice za njihovu zaštitu. Ovogodišnji projekat obuhvata izradu konzervatorskog projekta i realizaciju konzervatorskih mjera na pet portreta iz Umjetničke zbirke – štafelajnog slikarstva (1.Portret Nikole Viskovića, E 714, 2. Portret Krsta Balovića, E 696, 3. Portret Matije Balovića, E 699, 4. Portret Krsta Đoke, E 2762, 5. Portret Matije Zmajevića, E 702..) Imajući u vidu njihov istorijski kontekst i period u kojem su nastajale, umjetničku vrijednost, kao i

stanje sa evidentnim oštećenjima opravdana je potreba konzervatorskog tretmana, a sve u cilju unaprjeđenja postojećeg stanja, zaštite i očuvanja, ovog važnog segmenta stalne muzejske postavke.

2.12. Naziv aktivnosti: Konzervatorski tretman muzejskih predmeta od tekstila iz Etnografske zbirke JU Muzeji i galerije Podgorica – Glavni Grad Podgorica

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Etnografska zbirka JU Muzeji i galerije Podgorice predstavlja dio stalne muzejske postavke i vrijedan segment pokretne kulturne baštine Crne Gore. Riječ je o djelovima tradicionalnih nošnji – gunjevima, dimijama, košuljama, kapama, dolacticama, jelecima, dolamama i suknjama, izrađenim od tekstila i vune, koji svjedoče o multikulturnom nasljeđu crnogorske, muslimanske i malisorske zajednice. Posebnu vrijednost imaju svečani odjevni predmeti ukrašeni zlatovezom i bogatim vezom, koji predstavljaju značajna svjedočanstva tradicionalnih zanatskih vještina, estetskih vrijednosti i identitetskih obilježja ovih prostora. Predmeti se od 2006. godine nalaze u stalnoj postavci i usljed dugotrajnog izlaganja pokazuju različite oblike degradacije karakteristične za istorijski tekstil. Njihovo stanje zahtijeva stručnu konzervatorsku obradu radi zaustavljanja daljeg propadanja i obezbjeđivanja uslova za dugoročno očuvanje. Projekom će se obuhvatiti konzervatorsko-restauratorski tretman dvadeset predmeta od tekstila. Izrada konzervatorskog projekta predstavlja neophodan stručni osnov za procjenu stanja očuvanosti, definisanje odgovarajućih mjera zaštite i planiranje budućih konzervatorskih intervencija u skladu sa važećim standardima zaštite kulturnih dobara. Projekat će se realizovati u saradnji sa Centrom za konzervaciju i arheologiju Crne Gore, kao referentnom ustanovom za zaštitu pokretne baštine. Realizacijom projekta unaprijediće se stanje muzejskih predmeta, očuvati autentični materijali i tradicionalne tehnike izrade, te obezbijediti njihovo dugoročno čuvanje i bezbjedno izlaganje kao značajnog dijela kulturnog identiteta i istorijskog nasljeđa Crne Gore.

2.13. Naziv aktivnosti: Sprovođenje konzervatorskih mjera, zaštita zgrade Etnografske zbirke od vlage, Zavičajni muzej - Opština Ulcinj

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Projekat ima za cilj unaprjeđenje postojećeg stanja objekta u kojem se čuva Etnografska zbirka. Usljed lošeg stanja objekta evidentan je prodor vlage u enterijer što ugrožava pokretni fond. Objekat je dužine 14 m, širine 10 m i 9 visine m. Realizacija projekta direktno doprinosi očuvanju kulturnog dobra od izuzetnog značaja, imajući u vidu da se u njemu čuva kolekcija etnografskog materijala koja svjedoči o istoriji, tradiciji i nasljeđu lokalnog stanovništva. Izolacija spoljašnjih zidova od vlage predstavlja preventivnu konzervatorsku mjeru koja će spriječiti dalje propadanje zidova i zaštitu pokretnog fonda.

2.14. Naziv aktivnosti: Istraživanja i izrada projektne dokumentacije kompleksa kulturnog dobra Žabljak Crnojevića - Prijestonica Cetinje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 25.000,00€

Obrazloženje: Žabljak Crnojevića predstavlja kulturno-istorijsku cjelinu stari grad sa podgrađem, lociranoj na kupastom uzvišenju kod ušća Morače u Skadarsko jezero. Riječ je o jednom od najznačajnijih srednjovjekovnih utvrđenih gradova na prostoru Crne Gore, koji se u istorijskim izvorima prvi put pominje 1453. godine, dok se njegovo osnivanje vezuje za period X vijeka. Poseban uspon grad doživljava u vrijeme dinastije Crnojevića, kada postaje prijestonica Stefana i Ivana Crnojevića, kao i značajan privredni i trgovački centar sa oko 300 kuća. Kompleks čine očuvani bedemi visine oko 15 m i širine oko 2 m, sa šest kula, ostaci dvora, Crkva Svetog Đorđa sa grobljem u podnožju, kao i podgrađe sa kamenim mostom iz perioda osmanske vlasti. Kulturno dobro je slojevito, sa jasno vidljivim fazama gradnje, od najstarijih partija zidanih pritesanim kamenom u krečnom malteru, preko mletačkih intervencija iz vremena Ivana Crnojevića, do najmlađih struktura iz osmanskog perioda. Uprkos konstruktivnoj nestabilnosti pojedinih partija i evidentnoj tendenciji kontinuiranog propadanja, Žabljak Crnojevića posjeduje visok stepen autentičnosti i očuvanosti, te ispunjava kriterijume istorijskog, arhitektonskog, ambijentalnog, pejzažnog i naučnog značaja. Posebnu vrijednost predstavlja njegova jedinstvenost, budući da je riječ o jedinom sačuvanom primjeru nekadašnje utvrđene crnogorske prijestonice iz vremena dinastije Crnojevića. Međutim, stanje kulturnog dobra nije zadovoljavajuće i objekat nema adekvatnu namjenu. Evidentirana je nestabilnost dijela bedema kao i njihovo pomjeranje ka spolja, što predstavlja realnu opasnost od daljeg urušavanja i ugrožavanja objekata u podgrađu. Bedemi i objekti na platou obrasli su rastinjem, brojni segmenti nalaze se u ruševnom stanju, dok je kameni most značajno oštećen i zatrpan nanosima, sa nedostajućim kamenim blokovima. Podgrađe je dodatno degradirano neplanskim građevinskim intervencijama. Elaboratom o revalorizaciji kulturnog dobra iz 2014. godine već su predložene mjere koje podrazumijevaju sveobuhvatna arheološka i konzervatorska istraživanja, anastilozu obrušenih djelova bedema, restauraciju, adaptaciju i uređenje zaštićene okoline, kao i izradu Studije zaštite. Imajući u vidu obim i složenost zahvata, jasno je da je realizacija navedenih mjera moguća isključivo kroz izradu projektne dokumentacije u cilju revitalizacije cjelokupnog kompleksa, koji bi predstavljao osnov za sistematsku zaštitu, obnovu i održivo korišćenje ovog izuzetno vrijednog kulturnog dobra.

2.15. Naziv aktivnosti: Sprovođenje konzervatorskih mjera na spomen – obelisku u vječni spomen poginulim Cucama u Prvom i Drugom svjetskom ratu - Prijestonica Cetinje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Oprijedjeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Spomen-obelisk podignut u znak sjećanja na poginule Cuce u Prvom i Drugom svjetskom ratu predstavlja značajno memorijalno obilježje i vrijedan segment kulturno-istorijskog nasljeđa ovog područja. Podignut zalaganjem potomaka stradalih, spomenik ima izraženu istorijsku, društvenu i simboličku vrijednost, kao svjedočanstvo kolektivnog pamćenja i kulture sjećanja na stradanja u ratnim periodima XX vijeka. Uslijed dugotrajnog izlaganja atmosferskim, biološkim i hemijskim uticajima, na spomeniku i prilaznom stepeništu evidentirana su brojna oštećenja. Uočene su promjene boje kamena, degradacija površinskih slojeva, međusobno odvajanje granitnih ploča, kao i oštećenja natpisnih polja uslijed kojih je tekst postao teško čitljiv. Imajući u vidu složenost konstrukcije i stepen evidentiranih oštećenja, neophodno je sprovesti konzervatorska istraživanja i izraditi konzervatorski projekat kojim će biti definisane odgovarajuće

mjere zaštite, sanacije i dugoročnog očuvanja spomenika. Realizacijom projekta obezbijediće se očuvanje autentičnosti memorijalnog obilježja i njegova adekvatna zaštita za buduće generacije.

2.16. Naziv aktivnosti: Završetak konzervatorskih radova na crkvi Svetog Đorđa, Prediš - Prijestonica Cetinje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Ovogodišnjim projektom predviđen je nastavak započetih konzervatorskih mjera na manjoj jednobrodnoj građevini sa zvonikom na preslicu crkvi sagrađenoj 1886. godine. Kroz izradu konzervatorskog projekta utvrđene su najugroženije partije koje se nalaze uglavnom na zapadnoj i sjevernoj fasadi, zvoniku i krovnom pokrivaču. Specifičnost i složenost oštećenja zahtijeva fazni konzervatorski rad. Radi unaprijeđenja postojećeg stanja neophodno je nastaviti sa kontinuiranim sprovođenjem svih potrebnih mjera kako bi se spriječila dalja oštećenja kulturnog dobra.

2.17. Naziv aktivnosti: Konzervatorski tretman tri barjaka iz Heraldike zbirke, JU Polimski muzej - Opština Berane

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: JU Polimski muzej u Beranama, osnovan 1953. godine, predstavlja regionalnu ustanovu kompleksnog tipa koja čuva izuzetno razuđen fond kulturne baštine Gornjeg Polimlja, uključujući arheološku, etnografsku, umjetničku i heraldičku zbirku. U okviru heraldičke zbirke posebno mjesto zauzimaju barjaci kao višeslojni simboli političkog, vjerskog i identitetskog predstavljanja zajednice, čije porijeklo i upotreba se vezuju za širi prostor crnogorskog i balkanskog kulturno-istorijskog konteksta. Projekat konzervacije tri barjaka iz Heraldike zbirke odnosi se na predmete izrađene od tekstilnih materijala koji su, usljed protoka vremena i osjetljivosti strukture, podložni degradaciji, naročito u segmentu bojenog sloja, veza i nosivih tekstilnih vlakana. S obzirom na njihovu reprezentativnu i identitetsku vrijednost u okviru zbirke, neophodno je sprovesti konzervatorsko-restauratorske mjere u cilju konsolidacije materijala i sprječavanja procesa degradacije i oštećenja. Realizacija projekta omogućava očuvanje originalnog materijala, uz obezbjeđivanje uslova za njegovu dalju muzeološku prezentaciju i naučnu obradu, čime se doprinosi dugoročnoj zaštiti i valorizaciji heraldičkog fonda Muzeja.

2.18. Naziv aktivnosti: Preventivna zaštita djela Umjetničke zbirke Polimskog muzeja - Opština Berane

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 2.000,00€

Obrazloženje: JU Polimski muzej u Beranama, osnovan 1953. godine kao regionalna muzejska institucija za prostor Gornjeg Polimlja, posjeduje umjetničku zbirku koju čini značajan fond likovnih djela različitih tehnika i perioda, namijenjenih stalnoj muzejskoj prezentaciji. Projekat preventivne zaštite i uramljivanja djela iz Umjetničke zbirke usmjeren je na očuvanje fizičkog integriteta i dugoročnu stabilnost muzejskih eksponata koji su u stalnoj postavci i izloženi kontinuiranim

mikroklimatskim i svjetlosnim uticajima. Preventivne mjere obuhvataju adekvatno konzervatorsko uramljivanje, stabilizaciju nosača i zaštitu površinskih slojeva djela, u skladu sa savremenim standardima konzervatorske i muzejske struke. Realizacijom projekta obezbjeđuju se uslovi za sprječavanje procesa degradacije i očuvanje originalnog materijala, čime se direktno doprinosi zaštiti umjetničke zbirke kao dijela kulturne baštine od izuzetnog značaja za region Polimlja i Crnu Goru.

2.19. Naziv projekta: JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić“ (nastavak radova u enterijeru objekta) – Glavni Grad Podgorica

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 8.000,00€

Obrazloženje: Zgrada današnje umjetničke škole za muziku i balet "Vasa Pavić" izgrađena 1941. po projektu podgoričkog arhitekta Periša Vukotića. To je spratna građevina, koja je zakonom zaštićena kao arhitektura XX vijeka. U cilju unaprijeđenja stanja i adekvatne funkcije koju ima kao obrazovna ustanova, preduzete su mjere na sanaciji objekta. Ovogodišnja podrška usmjerena je na nastavak radova koji se odnose na zamjenu dijela unutrašnje stolarije objekta.

2.20. Naziv projekta: Nastavak sanacionih radova na Adžijinom mostu - Opština Danilovgrad

Realizator: vlasnik/držalac

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Adžijin most je istoriski objekat čija se gradnja vezuje za osmanski period, a osim arhitektonskih vrijednosti svjedoči i o istorijskom kontekstu toga kraja i ulozi ovog mosta u staroj trasi karavanskog puta koji je vodio od Skadra preko Duklje do Nikšića. Ovogodišnja podrška odnosi se na nastavak sanacionih radova, a skladu sa konzervatorskim projektom, čija izrada je sufinansirana kroz prošlogodišnji Program zaštite. Imajući u vidu da su u I fazi izvršena konzervatorska istraživanja, utvrđeno stanje, urađen konzervatorski projekat i preduzete sve mjere oko pripremnih radnji u II fazi, planirano je sprovođenje konzervatorskih mjera u skladu sa projektom. Na ovaj način uz kontinuitet podrške, u potpunosti će se unaprijediti loše stanje ovog starog kamenog mosta.

2.21. Naziv aktivnosti: Konzervacija metalnih elemenata defanzivnog naoružanja srednjovjekovnog mletačkog ratnika iz Starog grada Bara, JU Kulturni centar Bar – Opština Bar

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Projekat obuhvata konzervaciju preko 250 pojedinačnih djelova defanzivnog naoružanja koji pripadaju nošnji srednjovjekovnog mletačkog ratnika. Materijal uključuje fragmente oklopa, šljemove, zaštitne elemente za ruke i druge komponente izrađene dominantno od metala. Predmeti su pronađeni na lokalitetu Starog grada Bara i predstavljaju izuzetno vrijedan arheološki i kulturno-istorijski fond koji svjedoči o vojnoj opremi i prisustvu Mletačke Republike na prostoru južnog Jadrana u srednjem vijeku, naročito krajem XV i tokom XVI vijeka. Njihov značaj

je višestruk – naučni, edukativni i muzeološki. Dugotrajna izloženost nepovoljnim uslovima dovela je do intenzivnih procesa korozije, mehaničkih oštećenja i formiranja slojeva produkata degradacije koji ugrožavaju njihovu strukturu i autentičnost. Preduzimanje hitnih konzervatorskih mjera spriječiće opasnost od daljeg propadanja i trajnog gubitka vrijednih informacija koje ovi nalazi nose.

2.22. Naziv aktivnosti: Revitalizacija palate Mazarović - Opština Kotor

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Izgrađena sredinom 18. vijeka kao simbol pomorske moći plemićke porodice Mazarović, ova kasnobarokna palata u peraškom naselju Luka predstavlja slojeviti historijski kompleks koji u sebi integriše i stariju renesansnu kuću iz 17. stoljeća. Iako njena monumentalna struktura sa najvećim belvederom u gradu već više od jednog vijeka prkosi vremenu u ruševnom stanju, u njenim salonima su i dalje očuvani tragovi autentične barokne dekoracije uprkos bujnoj vegetaciji koja danas raste kroz njene zidove

Palata Mazarović predstavlja izuzetno vrijedan kompleks nepokretnog kulturnog dobra u vlasništvu Opštine Kotor, sa jasno prepoznatim potencijalom za javnu, kulturnu i obrazovnu namjenu. U publikaciji „Perast: Očuvanje baštine za održivu budućnost“ posebno poglavlje posvećeno je analizi vrijednosti, stanja i smjernica za zaštitu Palate Mazarović, kao i konceptu njene obnove i aktiviranja. Predložena faza za 2026. godinu odnosi se na konzervatorsko-istraživačke i pripremne radove. Planirane aktivnosti obuhvataju pripremu detaljnog plana čišćenja i pribavljanje smjernica nadležnih institucija zaštite; raščišćavanje vrta uz stručni nadzor i u skladu sa konzervatorskim uslovima; inicijalno snimanje i dokumentovanje stanja nakon raščišćavanja; eventualno raščišćavanje pomoćnog objekta u vrtu; sanaciju suhozida kroz stručno vođene radioničarske aktivnosti; nastavak snimanja i istraživanja kompleksa kao osnove za naredne faze obnove. Predložena faza ima jasno definisanu metodologiju, uključuje nadležne stručne službe i predviđa dokumentovanje i valorizaciju zatečenog stanja, čime se obezbjeđuje da svaka naredna intervencija bude zasnovana na pouzdanim istraživačkim podacima. Poseban akcenat stavlja se na poštovanje konzervatorskih principa, reverzibilnost intervencija i uključivanje lokalne zajednice kroz edukativne i radioničarske aktivnosti.

2.23. Naziv aktivnosti: Sanacija puta Kotor- Krstac, faza I

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik /družalac

Opredijeljena sredstva: 30.000,00€

Obrazloženje: Između 1878. i 1884. godine ovaj su put stvarali vješti majstori kamenoresci pod nadzorom Josipa Šilovića Sladea, arhitekta i inženjera iz Trogira. Na poziv knjaza Nikole stigao je u Crnu Goru godinu i ostavio neizbrisiv trag koji se prepoznaje i danas. Njegova je vizija bila spojiti Cetinje i Kotor, dva svijeta koja su tada gotovo živjela odvojeno, u razdoblju kada se putovalo na konjima i kolima, uz mnogo strpljenja i napora. Ovaj uski i vijugavi put jedno je od najveličanstvenijih infrastrukturnih građevinskih ostvarenja u Crnoj Gori. Njegovih 25 oštih krivina nižu se jedan za drugim dok se cesta penje s obale Jadrana prema planini Lovćen te svladavaju visinsku razliku od gotovo hiljadu metara.

Predstavlja dio je kulturnog pejzaža izuzetne vrijednosti i jedan od najatraktivnijih turističkih puteva u Crnoj Gori. U donjoj zoni prolazi kroz Prirodno i kulturno historijsko područje Kotora koje je na listi svjetske baštine UNESCO-a, a u gornjoj kroz Nacionalni park Lovćen koji je prirodno dobro najvišeg stepena zaštite u Crnoj Gori. Stanje u kojem se trenutno nalazi ovo kulturno dobro od nacionalnog značaja je alarmantno. Već godinama put je intenzivno oštećen, kako zbog opterećenja prekomjernim i neadekvatnim saobraćajem, ali i nelegalnim odnošenjem kamena parapeta puta koje je izuzetno vidljivo poslednjih godina. Rizik od daljeg propadanja ovog puta je izuzetno velik, i na nekim dionicama postoji ozbiljna opasnost po sigurnost korisnika. Neophodni koraci koji bi obezbjedili sprečavanje devastacije i zaštitu kompleksnog kulturnog dobra podrazumijevaju detaljan snimak postojećeg stanja sa analizom oštećenja, predlog za hitne mjere zaštite najoštećenijih i najugroženijih segmenata, sprovođenje prepoznatih mjera, konzervatorski projekat za put u cjelini, kao i predlog za mjere održavanja gdje bi se posebna pažnja obratila na upotrebu izvornih materijala i tehnika gradnje.

2.24. Naziv aktivnosti: Tvrđava Lesendro na Skadarskom jezeru (Istraživanje, mjere zaštite i valorizacija)

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljenja sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Na ostrvu Lesendro vladika Petar II Petrović Njegoš podigao je 1832. godine manju odbrambenu kulu, a potom i utvrđenje, sa ciljem kontrole plovnog puta i zaštite prostora Skadarskog jezera. Utvrđenje je pod crnogorskom upravom ostalo jedanaest godina, nakon čega ga 1843. godine osvaja Osman-paša. Ostrvo je konačno oslobođeno 1878. godine i tada ulazi u sastav Knjaževine Crne Gore. Nakon oslobođenja od osmanske vlasti, u okviru utvrđenja izgrađen je magacin za oružje i ratni materijal, koji je bio u funkciji sve do Prvog svjetskog rata. Izgradnjom magistralnog puta i željezničke pruge 1959. godine Lesendro prestaje da bude ostrvo i postaje poluostrvo. Kao nepokretno kulturno dobro fortifikacione arhitekture zaštićeno je 1949. godine. Historijski institut Univerziteta Crne Gore, kao vlasnik lokaliteta Lesendro, planira realizaciju projekta sanacije i valorizacije Tvrđave Lesendro, sa ciljem njenog očuvanja i privođenja održivoj kulturnoj, naučnoj i obrazovnoj namjeni.

U prvoj fazi, u skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara, planirano je sprovođenje pripremnih aktivnosti koje obuhvataju uklanjanje rastinja i realizaciju sondažnih arheoloških istraživanja. Na osnovu dobijenih rezultata pristupilo bi se sistematskim arheološkim istraživanjima, koja bi omogućila izradu potrebne dokumentacije, snimanja, studija i projekata za dalju obnovu i valorizaciju kompleksa. Na osnovu projekata izrađenih u skladu sa važećim propisima planirana je obnova utvrđenja, izgradnja pristupnog puta i adaptacija pojedinih objekata za potrebe naučnih, obrazovnih i kulturnih aktivnosti. Planirana revitalizacija Lesendra ima za cilj očuvanje i afirmaciju ovog značajnog kulturno-historijskog lokaliteta, kroz njegovo integrisanje u savremene tokove naučnog, obrazovnog i kulturnog života, uz puno poštovanje principa zaštite kulturne baštine i održivog razvoja.

2.25. Naziv aktivnosti: Crkva Svetog Dimitrija – Gornji Ljubotin (konzervatorski radovi)

– Prijestonica Cetinje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Oprijeđeljena sredstva: 15.000,00€

Obrazloženje: Crkva Svetog Velikomučenika Dimitrija, u Gornjem Ljubotinu, podignuta je 1893. godine na temeljima starije građevine. To je jednobrodna građevina sa polukružnom apsidom i zvonikom na preslicu. Enterijer krase ikonostas, rad poznate ikonopisačke porodice Đinovski. U cilju kontinuiranog održavanja ovog sakralnog objekta, ovogodišnje aktivnosti odnose se na obnovu oštećenih elemenata stolarije, zidova enterijera i pojedinih partija spoljnih zidova, kao i zvona. Ova intervencija predstavlja neophodnu mjeru kojom se obezbjeđuje očuvanje funkcije hrama i sprječavanje daljih oštećenja.

2.26. Naziv aktivnosti: Sanacija objekta nekadašnje Osnovne škole Vaso M. Prija u Ljubotinu - Prijestonica Cetinje

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 25.000,00€

Obrazloženje: Objekat nekadašnje Osnovne škole „Vaso M. Prija“ u Ljubotinu, podignut 1929. godine, predstavlja vrijedan primjer javne arhitekture prve polovine XX vijeka i značajan materijalni trag razvoja prosvjetnog sistema i društvenog organizovanja lokalne zajednice. Njegove arhitektonske i tipološke karakteristike, kao i uloga u formiranju kulturnog identiteta Ljubotina, svrstavaju ga u objekte sa izraženim spomeničkim vrijednostima na lokalnom nivou. Dugotrajna neupotreba i nedostatak održavanja doveli su do progresivne fizičke degradacije konstrukcije i gubitka dijela autentičnih arhitektonskih elemenata, što zahtijeva hitan konzervatorski tretman. Uočena oštećenja posebno se odnose na krovnu konstrukciju, fasadne zidove i stolariju, uz narušenu statičku stabilnost pojedinih konstruktivnih segmenata. Projekat je zasnovan na konzervatorsko-restauratorskom pristupu koji podrazumijeva očuvanje izvornog arhitektonskog identiteta objekta uz istovremenu statičku sanaciju i funkcionalnu adaptaciju. Predviđene intervencije omogućavaju stabilizaciju postojećeg stanja, zaustavljanje procesa propadanja i vraćanje objekta u aktivnu upotrebu kroz model adaptivne ponovne upotrebe. Njegov značaj ogleda se u očuvanju autentične arhitektonske matrice i kontinuiteta kulturnog pejzaža Ljubotina, kao i u uspostavljanju nove kulturne funkcije objekta kroz formiranje lokalnog kulturnog centra, čime se obezbjeđuje istovremeno zaštita graditeljskog nasljeđa i njegovo uključivanje u savremene društvene tokove. Objekat nekadašnje Osnovne škole „Vaso M. Prlja“ imao bi funkciju kulturnog centra i služio bi za organizovanje izložbi, predavanja, radionica, kulturnih manifestacija i programa posvećenih lokalnoj istoriji, tradiciji i identitetu, kao i za aktivnosti od značaja za lokalnu zajednicu. Na taj način objekat bi, uz očuvanje svojih kulturno-istorijskih vrijednosti, dobio održivu javnu funkciju i postao mjesto kulturnog i društvenog života ovog kraja.

2.27. Naziv aktivnosti: Konzervacija i zaštita legata dr Dušana Petkovića sa zbornom kolekcijom napoleonike – JU Gradska biblioteka i čitaonica Herceg Novi

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 3.000,00€

Obrazloženje: Legat dr Dušana Petkovića (1918–1986.), doktora istorijskih nauka i univerzitetskog profesora, predstavlja jednu od najznačajnijih bibliotečkih cjelina u fondu JU Gradske biblioteke i čitaonice Herceg Novi. Riječ je o zbirci od oko 5.500 knjiga dopremljenih iz Argentine, sa snažnim akcentom na francusku i evropsku naučnu i kulturnu produkciju, uključujući

619 jedinica stare i rijetke knjige. Posebnu vrijednost legata čini zbornik napoleonike od 297 bibliografskih jedinica, koji predstavlja zaokruženu istraživačku cjelinu posvećenu Napoleonu Bonaparti i epohi francuske historije kraja XVIII i početka XIX vijeka, od izuzetnog značaja za proučavanje evropske političke i kulturne modernizacije. Zbog neadekvatnih uslova čuvanja prije dolaska u biblioteku, dio fonda je fizički oštećen, sa izraženim degradacijama papira i poveza, što zahtijeva hitne konzervatorske intervencije. Posebno je ugrožena stara i rijetka knjiga, koja predstavlja najvredniji segment kolekcije. Projekat podrazumijeva konzervaciju i osnovnu restauraciju najugroženijih jedinica, čime se obezbjeđuje njihovo dugoročno očuvanje i dostupnost za naučna istraživanja, kao i buduću digitalizaciju i kulturnu prezentaciju ovog izuzetnog fonda.

2.28. Naziv aktivnosti: Nastavak istraživanja lokacije „stare“ crkve Sv. Đorđa, Grbavci i mjere zaštite - Opština Zeta

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Jedan od lokaliteta koji se vezuje za dinastiju Crnojevića je i lokalitet koji se nalazi u naselju Grbavci u Zeti. U blizini je „Divan grad“, na uzvišenju iznad Grbavačkog polja, gdje postoje ostaci crkve sv. Đorđa sa grobljem koje ima kulturološki interesantne nadgrobne ploče. Kako je cijelo područje oko ostataka nedovoljno istraženo, ovim projektom će se kroz nastavak arheoloških istraživanja i primjenom odgovarajućih mjera zaštite dobiti novi podaci koji će biti osnov za preduzimanje daljih radnji u cilju stavljanja objekta u funkciju.

3. Prezentacija i popularizacija kulturne baštine

Programom zaštite za 2026. godinu, obuhvaćeno je **11 projekata**, koji se odnose na popularizaciju i prezentaciju kulturne baštine za koje je planiran iznos od **92.000,00 €**.

3.1. Naziv aktivnosti: Promocija ilustrovanog izdanja za djecu posvećenog nematerijalnoj kulturnoj baštini i običajima Boke Kotorske

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredijeljena sredstva: 3.000,00€

Obrazloženje: Boka Kotorska odlikuje se bogatom nematerijalnom kulturnom baštinom, u kojoj posebno mjesto zauzimaju tradicionalne manifestacije poput Fašinade, Bokeljske noći i Gađanja kokota, kao autentičnih izraza lokalnog identiteta i kulturnog kontinuiteta. Projekat podrazumijeva izradu i promociju edukativne, ilustrovane publikacije namijenjene djeci školskog uzrasta, sa ciljem upoznavanja sa običajima i načinom života u Boki kotorskoj. Kroz prilagođen sadržaj, publikacija će predstaviti ključne elemente nematerijalne kulturne baštine na razumljiv i pristupačan način, koji će se bazirati na prepoznatim kulturnim vrijednostima zbog kojih su ova nematerijalna kulturna dobra zakonom zaštićena. Značaj projekta ogleda se u popularizaciji i prenošenju nematerijalnog nasljeđa na mlađe generacije, čime se doprinosi očuvanju kulturnog identiteta i kontinuiteta tradicije u savremenom kontekstu.

3.2. Naziv aktivnosti: Katedrale Sveti Tripuna (devetsto godina od početka gradnje) – Opština Kotor

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: vlasnik/držalac

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Katedrala sv. Tripuna u Kotor, podignuta 1166. godine na ostacima ranijeg hrama, predstavlja jedan od najznačajnijih spomenika romaničke arhitekture na istočnoj obali Jadrana. Njena riznica čuva izuzetno vrijedan fond liturgijskih i umjetničkih predmeta, koji je nastajao u kontinuitetu od srednjeg vijeka do novijeg doba. Projekat je usmjeren na izradu digitalne platforme za sistematizovanu prezentaciju dijela zbirke Katedrala sv. Tripuna, sa fokusom na 40 reprezentativnih artefakata. Platforma će objediniti osnovne stručne podatke, vizuelnu dokumentaciju i interpretativne sadržaje, uz primjenu QR kodova za povezivanje fizičkog i digitalnog prostora. Postojeći model prezentacije zbirke ne obezbjeđuje dovoljno informacija niti kontinuiran pristup materijalu, posebno za individualne posjetiocyte i istraživače. Digitalna obrada i dostupnost građe omogućavaju standardizovanu interpretaciju, lakšu dostupnost i kontrolisano korišćenje podataka. Realizacijom projekta uspostavlja se održiv model digitalne dokumentacije i prezentacije dijela pokretnog, fonda čime se unapređuju uslovi njegove zaštite, dostupnosti i stručne obrade, u skladu sa pravilima konzervatorske i muzejske kao i savremenim praksama u oblasti zaštite kulturne baštine.

3.3. Naziv aktivnosti: Nošnje Bijelog Polja kao živa baština - izrada muzejskih kopija tradicionalnih nošnji bjelopoljskog kraja iz fonda JU Muzej Bijelo Polje - Opština Bijelo Polje

Realizator: nosilac projekta

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Opredijeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Projekat izrade muzejskih kopija tradicionalnih nošnji bjelopoljskog kraja ima za cilj zaštitu i očuvanje originalnih muzejskih predmeta, a izradom kopija omogućava se njihova dalja prezentacija bez ugrožavanja autentičnog materijala. Neki od muzejskih predmeta su u lošem stanju pa se i nakon konzervatorskog tretmana ne mogu uvrstiti u stalnu muzejsku postavku, zbog čega je potrebna podrška čiji je cilj izraditi kopije u skladu sa pravilima muzejske struke i zakonom, kojima bi se prezentovao ovaj značajan segmen a ujedno i sačuvali autentični primjerci nošnji. Realizacijom projekta unapređuje se interpretacija i dostupnost ovog segmenta kulturne baštine kroz savremene muzeološke pristupe, uz očuvanje vizuelnih i identitetskih karakteristika tradicionalnog odijevanja.

3.4. Naziv aktivnosti: Nedestruktivne metode istraživanja kroz Medijum precision – snimanje Starog grada - Ulcinja

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredijeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Projekat obuhvata nedestruktivna istraživanja i digitalno snimanje Starog grada Ulcinja kroz primjenu savremenih metoda dokumentovanja (Medijum Precision), u cilju izrade precizne tehničke i stručne osnove za zaštitu, konzervaciju i valorizaciju urbanog i fortifikacionog kompleksa. U prethodnoj fazi projekat je bio predmet podrške kroz Program zaštite sa ciljem unapređenja dokumentacione osnove i dobijanja preciznih podataka o stanju i strukturi kulturnog

dobra. Time je započet proces sistematskog snimanja i digitalne obrade prostora Starog grada. Nastavak projekta je neophodan radi kompletiranja nedestruktivnog istraživanja, objedinjavanja dobijenih podataka i izrade kvalitetne stručne osnove za buduće konzervatorske intervencije. Dobijeni rezultati predstavljaju ključni instrument za planiranje zaštite, upravljanje prostorom i dalju valorizaciju kulturno-istorijske cjeline. Realizacija projekta opravdana je zbog potrebe za preciznim, savremenim i neinvazivnim pristupom dokumentovanju jednog od najznačajnijih urbanih i fortifikacionih kompleksa na crnogorskom primorju, u skladu sa savremenim standardima zaštite kulturne baštine.

3.5. Naziv aktivnosti: „Istorija Crkve II “

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredjeljena sredstva: 15.000,00€

Obrazloženje: Projekt se zasniva na višegodišnjem naučnom istraživanju usmjerenom na sistematsku obradu jedne od najsloženijih i najznačajnijih tema istorije Crne Gore – istorije Crkve, kako rimokatoličke tako i pravoslavne, sa posebnim fokusom na međukonfesionalne odnose, na uticaje spoljašnjih političkih i crkvenih centara na lokalne strukture, kao i na dinamiku suživota sa islamom u širem društveno-istorijskom kontekstu. Istraživanje obuhvata i analizu ratnih i mirovnih uloga crkvenih institucija u ublažavanju socijalnih napetosti, odnose unutar i između istočne i zapadne crkvene tradicije, kao i procese oblikovanja vjerskog identiteta i crkvene politike u dugom vremenskom kontinuitetu. Prošle godine izdata je Istorija Crkve I. U ovoj fazi, autorka nastavlja da istražuje I sabira građu koja obuhvata razdoblje od 1500 – 2000. godine, s projekcijom rada za naredne dvije godine, a sa planom štampanja knjige II u ediciji Patria.

3.6. Naziv aktivnosti: Sistematska digitalizacija, konzervacija i stručno arhiviranje zvučne građe institucionalnih fondova Crne Gore”

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredjeljena sredstva: 5.0000€

Obrazloženje: Institucionalni zvučni fondovi u Crnoj Gori, uključujući arhivske kolekcije Nacionalne biblioteke CG “Đurđe Crnojević”, arhiv Radio Crne Gore, kao i fondovi lokalnih radio stanica, sadrže decenijama prikupljanu dokumentaciju od izuzetnog istorijskog, umjetničkog i antropološkog značaja. Građa je pohranjena na nosačima zvuka koji su podložni fizičkoj degradaciji (magnetofonske trake, kasete, vinilne i šelak ploče). Hemijska nestabilnost materijala, zastarjela oprema i nedostatak sistematske digitalizacije predstavlja neposrednu prijetnju trajnom gubitku dijela nacionalne kulturne baštine. Činjenica da se ovi snimci često drže u neprilagođenim uslovima, dodatno ističe problem njihove što skorije digitalizacije. Projekat obuhvata inventurizaciju, konzervatorsku pripremu, digitalizaciju u arhivskim standardima, obradu metapodataka i uspostavljanje održivog modela dugoročnog čuvanja.

3.7. Naziv aktivnosti: Zaštita, valorizacija i savremena prezentacija nasljeđa Avda Međedovića – nematerijalnog dobra Crne Gore

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredjeljena sredstva: 5.000,00€

Obrazloženje: Projekat Naučna valorizacija, zaštita i savremena prezentacija nasljeđa Avda Međedovića – nematerijalnog dobra Crne Gore usmjeren je na sistemsku zaštitu, naučnu obradu i savremenu prezentaciju stvaralaštva Avda Međedovića, jednog od najznačajnijih predstavnika usmene epike na prostoru Crne Gore i šireg južnoslovenskog kulturnog konteksta. Projekat obuhvata dvije međusobno povezane programske cjeline. Prva se odnosi na stručnu pripremu, uredničku obradu i publikovanje naučnog zbornika radova sa međunarodnog simpozijuma „Vijek i po Avda Međedovića“, koji će sadržati radove eminentnih istraživača iz oblasti književnosti, folkloristike, lingvistike i kulturne antropologije. Objavljivanjem zbornika obezbjeđuje se trajna naučna dokumentacija, valorizacija i institucionalna zaštita ovog segmenta nematerijalne kulturne baštine. Druga programska cjelina odnosi se na izradu edukativnog priručnika za osnovne i srednje škole, kojim će rezultati naučnih istraživanja biti prilagođeni obrazovnom procesu i učinjeni dostupnim mlađim generacijama. Na taj način projekat doprinosi sistemskom uključivanju nematerijalne kulturne baštine u obrazovni sistem, jačanju kulturne svijesti i očuvanju tradicije usmene epike i guslarstva. Projekat objedinjuje naučno-istraživački i edukativni pristup, čime doprinosi dugoročnoj zaštiti, dokumentovanju i savremenoj prezentaciji stvaralaštva Avda Međedovića. Posebna vrijednost projekta ogleda se u interdisciplinarnom pristupu i povezivanju naučnih istraživanja sa obrazovnim i izdavačkim praksama, kroz transformaciju stručnih i naučnih sadržaja u pristupačne edukativne materijale namijenjene savremenim generacijama.

3.8. Naziv aktivnosti: Promocija kulturnog dobra Plavi dvorac kroz prezentaciju njegovog istorijskog konteksta

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredijeljena sredstva: 10.000,00€

Obrazloženje: Projekat Promocija i prezentacija istorijskog nasljeđa kulturnog dobra Plavi dvorac usmjeren je na unapređenje dostupnosti i savremene interpretacije jednog od najznačajnijih kulturno-istorijskih objekata Crne Gore. Plavi dvorac, podignut krajem XIX vijeka kao rezidencija dinastije Petrović, danas predstavlja važan simbol državnosti, istorijskog kontinuiteta i kulturnog identiteta Crne Gore. Imajući u vidu da je objekat zbog svoje protokolarne funkcije ograničeno dostupan javnosti, projekat ima poseban značaj u približavanju njegovih istorijskih, arhitektonskih i kulturnih vrijednosti mlađim generacijama kroz izložbe, edukativne sadržaje, stručna vođenja i aktivnosti kroz „Dan otvorenih vrata“. Realizacijom ovog projekta doprinosi se afirmaciji kulturne baštine i razvoju savremenih modela njene prezentacije, uz jačanje saradnje između institucija kulture i obrazovanja. Poseban značaj projekta ogleda se u snaženju svijesti djece i mladih o značaju očuvanja kulturnog identiteta i istorijskog nasljeđa Crne Gore, kroz neposredno upoznavanje sa jednim od najreprezentativnijih objekata nacionalne baštine.

3.9. Naziv aktivnosti: Monografija: Sve boje Crne Gore - Proces prerade vune kao dio ženske nematerijalne kulturne baštine područja Žabljaka i Durmitora

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredijeljena sredstva: 12.000,00€

Obrazloženje: Bogatstvo i raznolikost nematerijalne kulturne baštine sjeverne regije, zaslužuje bolju vidljivost i prezentaciju. Opština Žabljak je u proteklih nekoliko godina realizovala značajne projekte sa vunom u fokusu, što predstavlja važan iskorak u promociji ovog segmenta kulturne

baštine. Grupa žena iz lokalne zajednice obučena je za izradu predmeta od vune tehnikama pletenja i tkanja. Interesovanje za ponovno korišćenje vune raste na globalnom nivou i to je razlog da se javnosti prezentuje i popularizuje tradicionalni postupak prerade vune u durmitorskom kraju. Tokom osmogodišnje kontinuirane realizacije Međunarodnog multimedijalnog projekta "Sve boje Crne Gore - bojenje vune biljnim bojama" stvorena je baza dokumenata, fotografija, stručnih i naučnih tekstova i studija u vezi sa vunom sa aspekta etnologije, botanike, konzervacije i restauracije tekstila, tekstilne tehnologije, psihologije mode, ekologije, primjenjene umjetnosti i dizajna. Recepture za bojenje vune biljnim bojama zapisane su i dokumentovane. U publikaciji će u autorskim tekstovima eksperata biti objašnjene i ilustrovane fotografijama sve faze u procesu obrade i prerade vune- od striže i postupka dobijanja kudelje i pređe do tradicionalnih vještina oblikovanja predmeta od vune (pređenje, pletenje, tkanje, vez); etnološka i botanička studija; recepture za bojenje vune biljnim bojama, običaji i predanja koji ga prate; primjena vune u savremenom kontekstu. Publikacija će trajno zabilježiti sve faze procesa prerade vune i služiće ubuduće kao praktikum (stručni rad koji sadrži metode, tehnike i procedure za izvođenje prakse) za širu primjenu i tako ostvariti javni interes. Namjera je da se postojeća obimna građa objedini, uredi i publikuje i tako stavi na raspolaganje naučnoj i stručnoj javnosti, široj publici i budućim naraštajima da se upoznaju sa bogatom kulturnom baštinom durmitorskog kraja koju su stvorile, održale i od zaborava sačuvale žene.

3.10. Naziv aktivnosti: Radosav Zeković gradovima (stvaralački opus arhitekta Radosava Zekovića)

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredijeljena sredstva: 20.000,00€

Obrazloženje: Projekat "Radosav Zeković gradovima – stvaralački opus arhitekta Radosava Zekovića" predstavlja izuzetno značajan istraživački, dokumentacioni i kulturni poduhvat usmjeren na sistematsku valorizaciju, zaštitu i promociju arhitektonskog nasljeđa jednog od najvažnijih crnogorskih arhitekata XX vijeka. Kroz interdisciplinarni pristup koji objedinjuje naučno istraživanje, digitalizaciju arhivske građe, izložbenu djelatnost, publikovanje i javnu prezentaciju, projekat po prvi put cjelovito sagledava stvaralački opus arhitekta čiji su objekti trajno oblikovali urbani identitet brojnih gradova Crne Gore. Arhitekta Radosav Zeković pripada generaciji autora koji su snažno obilježili period moderne arhitekture u Crnoj Gori i nekadašnjoj Jugoslaviji. Njegovi objekti predstavljaju reprezentativne primjere savremene arhitekture druge polovine XX vijeka, sa izraženim elementima kritičkog regionalizma i pažljivo promišljenim odnosom prema prostoru, pejzažu i urbanom kontekstu. Poseban značaj imaju njegovi hotelski, javni i administrativni objekti u Podgorici, Beranama, Bijelom Polju, Rožajama, Kolašinu i drugim gradovima, koji su postali prepoznatljivi simboli urbaniteta i razvoja sjevera Crne Gore. Iako je riječ o arhitekti međunarodno prepoznatog značaja, do danas nije sprovedeno sistematsko istraživanje njegovog cjelokupnog opusa, niti je uspostavljena objedinjena dokumentaciona baza njegovih realizovanih i nerealizovanih projekata. Zbog toga projekat ima poseban stručni i javni značaj, jer doprinosi evidentiranju, arhiviranju i naučnoj obradi arhitektonskog nasljeđa koje je u velikoj mjeri izloženo degradaciji, neadekvatnim adaptacijama i riziku od trajnog gubitka autentičnih vrijednosti. Posebna vrijednost projekta ogleda se u uspostavljanju digitalnog arhiva i sistematskoj digitalizaciji originalne arhivske građe, crteža, fotografija i dokumentacije, čime se stvaraju trajni uslovi za očuvanje i buduće proučavanje Zekovićevog stvaralaštva. Digitalna baza predstavljaće

važan alat za institucije kulture, istraživače, studente i stručnu javnost, ali i osnov za buduće postupke zaštite i valorizacije objekata moderne arhitekture u Crnoj Gori.

Realizacija putujuće izložbe, stručnog panela, publikacije i digitalne arhive omogućava da rezultati istraživanja budu dostupni široj javnosti i stručnoj zajednici, čime projekat prevazilazi okvire akademskog istraživanja i postaje važan instrument kulturne promocije i javne edukacije. Istovremeno, projekat doprinosi afirmaciji savremene arhitekture kao integralnog dijela kulturne baštine Crne Gore i otvara prostor za redefinisanje kriterijuma zaštite graditeljskog nasljeđa XX vijeka.

3.1. Naziv aktivnosti: Publikovanje časopisa "Istorijski zapisi"

Sufinansijer: Ministarstvo kulture i medija

Realizator: nosilac projekta

Opredijeljena sredstva: 2.000,00€

Obrazloženje: Časopis "Istorijski zapisi" predstavlja najstariji naučni časopis u Crnoj Gori i jedan od najznačajnijih periodičnih naučnih publikacija u oblasti društveno-humanističkih nauka. Od 1948. godine izdaje ga Istorijski institut Univerziteta Crne Gore, nastavljajući tradiciju časopisa "Zapisi", koji je izlazio od 1927. do 1941. godine. Tokom gotovo jednog vijeka kontinuiteta, ovaj časopis je zauzeo centralno mjesto naučne komunikacije, istraživanja i objavljivanja radova posvećenih istoriji, kulturi i društvenom razvoju Crne Gore. Poseban značaj časopisa ogleda se u činjenici da je kroz njegove stranice publikovan veliki broj naučnih radova iz oblasti istorije, arheologije, istorije umjetnosti, kulturne baštine, arhivistike, heraldike, numizmatike, pravne i ekonomske istorije, sociologije, demografije i drugih srodnih disciplina. Na taj način Istorijski zapisi predstavljaju nezaobilazan izvor za proučavanje kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore i šireg regiona, kao i jedan od ključnih instrumenata za očuvanje, sistematizaciju i valorizaciju naučnog znanja o prošlosti. Sufinansiranje publikovanja časopisa od posebnog je interesa jer doprinosi kontinuiranoj produkciji i dostupnosti naučnih sadržaja, podstiče razvoj historiografije i drugih humanističkih disciplina, te omogućava prezentaciju rezultata istraživanja domaćih i međunarodnih autora, afirmaciju naučne izvrsnosti i očuvanje akademskog kontinuiteta koji traje skoro osam decenija.

V. OPIS AKTIVNOSTI NADLEŽNIH ORGANA I TIJELA ZA PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROGRAMA ZAŠTITE

U skladu sa članom 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara, godišnji Program zaštite donosi Vlada, na predlog Ministarstva. Shodno predmetnom zakonskom osnovu, Ministarstvo je nadležni organ zadužen za praćenje sprovođenja programa. U cilju obezbjeđenja kvalitetnog monitoringa realizacije Programa zaštite, a imajući u vidu da su realizatori fizička i pravna lica koja imaju prebivalište u Crnoj Gori, odnosno koja su u Crnoj Gori registrovana za obavljanje djelatnosti kulture, vlasnici, odnosno držaoci⁶ kulturnog dobra, odnosno nosioci, čuvari nematerijalne baštine⁷, u skladu sa zakonom, Ministarstvo sa realizatorima za svaki projekat ponaosob zaključuje ugovor o sufinansiranju, odnosno finansiranju projekta. Ovim ugovorima su precizno definisane obaveze realizatora u dijelu praćenja i izvještavanja koje podrazumijevaju dostavljanje

⁶ Držalac kulturnog dobra je pravno ili fizičko lice koje posjeduje kulturno dobro, a nije njegov vlasnik.

⁷ Nosilac, odnosno čuvar nematerijalne baštine je pojedinac, zajednica ili druga organizacija koja sprovodi, održava i prenosi nematerijalno kulturno dobro.

stručnih izvještaja o stepenu realizacije projekta, sa svim relevantnim podacima. Radi kontrole namjenskog korišćenja sredstava, realizator je obavezan da, u roku od 30 dana od dana završetka projekta, Ministarstvu dostavi konačni izvještaj, na obrascu koji se dostavlja uz ugovor, o sprovođenju projekta, odnosno programa koji, u bitnom, treba da sadrži: detaljan izvještaj o izvršenim radovima sa foto-dokumentacijom svih faza i izvještaj o stručnom/konzervatorskom nadzoru, za projekte koji to zahtijevaju shodno zakonu; finansijski izvještaj, sa dokazima o svim troškovima, te priloge vezane uz sprovođenje programa/projekta, čime se obezbjeđuje kontinuirano praćenje realizacije Programa zaštite od strane njegovog predlagača.

VI. NAČIN IZVJEŠTAVANJA I EVALUACIJE

Ministarstvo kulture i medija, kao predlagač Programa zaštite, izvještava Vladu Crne Gore, a u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore. Izvještavanje podrazumijeva sumarni prikaz informacija o svim projektima sadržanim u Programu zaštite za odnosnu godinu, uključujući i Predlog programa za narednu godinu. Izvještajem se prikazuje nivo ispunjenosti prethodno postavljenih ciljeva koji se odnose na ravnomjeran razvoj konzervatorske, muzejske, bibliotečke, arhivske i kinotečke djelatnosti na teritoriji cijele Crne Gore.

Cilj Izvještaja je da prikaže:

- realizovane projekte;
- projekte čija je realizacija u toku sa predlogom novog roka realizacije i obrazloženjem;
- projekte koji nijesu realizovani, sa obrazloženjem razloga za isto;
- nivo realizacije Programa;
- preporuke za naredni period realizacije.

VII. INFORMACIJA ZA JAVNOST O CILJEVIMA I OČEKIVANIM UČINCIMA PROGRAMA U SKLADU SA KOMUNIKACIONOM STRATEGIJOM VLADE CRNE GORE

Programom zaštite Ministarstvo kulture i medija, u skladu sa prioritetima iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2026. godinu, preduzima kontinuirane aktivnosti na stvaranju uslova, ne samo za zaštitu i očuvanje kulturne baštine, već i za podsticaj investicijama u ovoj oblasti, razvoju kulturnog turizma i valorizaciji i prezentaciji kulturnih dobara i kulturne baštine u turističke svrhe.

U proces izrade Programa zaštite, već treću godinu zaredom, unešene su inovativnosti, kako bi podstakli prije svega vlasnike i držaoce kulturnih dobara, predstavnike lokalnih samouprava na čijoj se teritoriji nalaze kulturna dobra i druge zainteresovane subjekte da svojim predlozima daju doprinos u kreiranju Programa.

Naime, Ministarstvo je kao i prošle godine za kreiranja ovogodišnjeg Programa zaštite objavilo javni poziv svim zainteresovanim subjektima da daju svoje predloge i sugestije projekata i programa, što je po treći put urađeno od 2012. godine kada je i otpočela finansijska podrška kroz Program zaštite. Ministarstvo je izvršilo analizu pristiglih predloga, od kojih su brojni uvršteni u ovogodišnji Program zaštite.

Takođe, Ministarstvo je u saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara i JU Centar za konzervaciju i arheologiju sa liste kulturnih dobara za koje se sa aspekta struke cijeni da su u stanju potrebe za prioritarnim intervencijama izvršilo odabir projekata koji su takođe uvršteni u ovogodišnji Program zaštite. Dakle, ukupno je uvrstilo 54 projekta i programa. Ministarstvo će

nakon usvajanja Programa zaštite od strane Vlade raspisati Javni konkurs koji sadrži projekte i programe od značaja za unaprjeđenje stanja kulturnih dobara kao i za promociju i prezentaciju kulturne baštine.

Ministarstvo kulture i medija vrši pravovremeno informisanje javnosti o efektima realizacije projekata iz Programa zaštite, donošenjem godišnjeg Izvještaja o njegovoj realizaciji, saradnjom sa medijima i drugim aktivnostima na prezentaciji i popularizaciji.

VIII. ZAKLJUČAK

Ovodišnji Program zaštite, kao model finansiranja, već treću godinu za redom koncipiran na inovativan način u odnosu na prethodni period a u skladu sa raspoloživim sredstvima, daje mogućnost široj javnosti, vlasnicima i držaocima, nosiocima, odnosno čuvarima nematerijalne baštine ali i drugim subjektima da daju svoje prijedloge i sugestije, od kojih su brojni uvršteni i predloženi za sufinansiranje. Takođe u Program su uvršteni segmenti kulturne baštine sa liste prioriteta, za koje se sa aspekta struke cijenilo da su u stanju potrebe za prioriternim konzervatorskim tretmanom. Na taj način kroz uključenost društvene zajednice stvaraju se bolji uslovi za razumijevanje značaja zaštite i očuvanja kulturne baštine. Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2026. godinu, predloženo je ukupno **54 projekta u planiranom iznosu od 769.000,00 €**.

Dosadašnji pozitivni efekti projekata su kroz rezultate brojnih arheoloških istraživanja pružili važne podatke o ranijem životu na prostoru Crne Gore, od praistorije do danas, ukazali na potrebu i značaj zaštite i očuvanja nepokretne, pokretne i nematerijalne kulturne baštine, kao reprezenta naše prošlosti i dali mogućnost za integralnu zaštitu kulturne baštine i pripremu kulturnih dobara za prezentaciju i održivo korišćenje. Poštovanjem kulturne raznolikosti i dokumentovanjem nematerijalne baštine, realizovanim projektima se unaprjeđuje stanje i postiže ravnomjerna zaštita, očuvanje i prezentacija kulturne baštine sa teritoriji cijele Crne Gore.